

RENAȘTEREA

FONDATOR: EPISCOP NICOLAE IVAN 1919

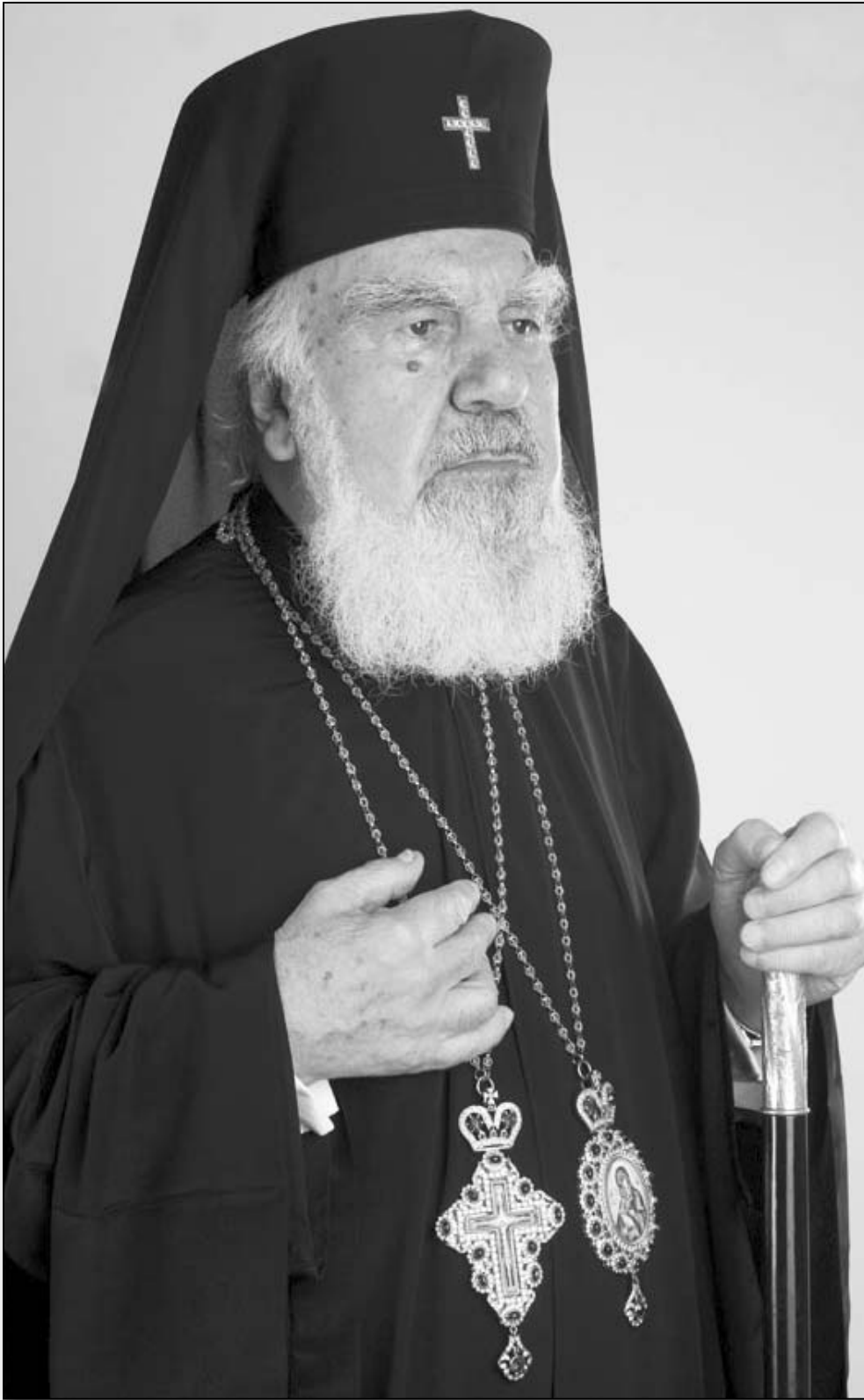
Anul XXII
Serie nouă
Ianuarie-Februarie
2011

1-2
(249-250)

Prețul: 2,5 lei

EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ A VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

TESTAMENT

Subsemnatul ANANIA VALERIU, pe numele de călugăr BARTOLOMEU, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului Albei, Crișanei și Maramureșului, domiciliat în Cluj-Napoca, P-ța Avram Iancu nr. 18, în vârstă de 88 de ani, aflându-mă în deplinătatea facultăților mintale, nesilit de nimeni, din voința mea liberă și neviciată, dar cu sănătatea trupului din ce în ce mai șubredă și cu sentimentul că nu mai e mult până când Domnul mă va chema acolo unde va crede El de cuviință, pentru cazul încetării mele din viață, însemnez aici câteva gânduri testamentare, spre cuvenită plinire și fac următoarea dispoziție testamentară:

Las toate drepturile mele de autor Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”, pe care am înființat-o, din economiile proprii, pentru a oferi burse tinerilor merituoși, dar lipsiți de posibilități materiale.

Vreau ca drepturile mele de autor de pe urma Bibliiei, la diortosirea căreia am lucrat 11 ani, să revină Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”.

Doresc ca Fundația „Mitropolitul Bartolomeu”, al cărei fondator sunt, să îmi ducă mai departe memoria, să nu fie niciodată desființată, să nu-i fie schimbat scopul principal pentru care a fost înființată, iar banii și întregul ei patrimoniu să nu poată fi folosit în alte scopuri de către nimeni.

†Preafericitul Părinte Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
și locțiitor de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Lumina vieții omului - moștenire netrecătoare*

Ln Biserica Ortodoxă slujba de înmormântare a ierarhilor este de fapt slujba de înmormântare a monahilor. Este o slujbă sobră, pătrunsă de duhul smereniei și al pocăinței, de cerere a iertării păcatelor și a odihnei în lumina și bucuria sfinților. Conținutul acestei slujbe ne arată că, în fața realității morții, ca despărțire a sufletului de trup și a trupului de cei vii, omul muritor revine la esențialul vieții sale, și anume *legătura sa cu Dumnezeu Cel Nemuritor, Izvorul vieții veșnice*. De ce? Pentru că în clipa morții sale fizice omul trăiește totală sa neputință în a-și prelungi viața și simte totală sa singurătate, fiind despărțit de toți cei pe care i-a cunoscut în viața pământească. De aceea, omul credincios, decedat sau adormit în Domnul, adică în starea de rugăciune către Hristos-Domnul Cel Răstignit și Înviat, poate fi ajutat doar de rugăciunea Bisericii, adică a sfinților din ceruri și a credincioșilor rugători pe pământ, pentru ca sufletul lui să fie primit în odihna celor mântuiți. Când se desparte de lumea aceasta sau de viața pământească, omul nu ia cu el nimic din bunurile materiale adunate în jurul său, ci doar lumina credinței, a gândurilor, a cuvintelor și a faptelor bune adunate în sufletul său. De intensitatea acestei lumini depinde și intensitatea fericirii sufletului său în viața cerească din Împărăția lui Dumnezeu, care „nu este mâncare și băutură, ci dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt”, după cum ne spune Sfântul Apostol Pavel (Romani 14, 17). Însă lumina pe care o adună omul în sufletul său nemuritor în timpul vieții pământești și o ia cu el după despărțirea sa de trup se arată și în timpul vieții sale pe pământ. În acest sens, Mântuitorul Iisus Hristos spune: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5, 16). Lumina spirituală pe care o răspândește omul în jurul său în timpul vieții pe pământ, este, de fapt, lumina harului dumnezeiesc pe care omul credincios și harnic, înțelept și darnic l-a făcut roditor de fapte bune. Cu alte cuvinte, această lumină este lumina virtuților sau a roadelor Duhului Sfânt în om (cf. Galateni 5, 22-23), împărțite semenilor prin starea duhovnicească a vieții sale, prin cuvintele și faptele sale. Prin urmare, când un om se mută din viața pământească la cele veșnice, Biserica și cei care l-au cunoscut se roagă pentru iertarea păcatelor lui și pentru odihna sufletului său, iar apoi evidențiază lumina adunată în sufletul său și răspândită în jurul său, ca fiind binecuvântare, binefacere și moștenire spirituală pentru contemporanii săi și pentru generațiile viitoare. În cele ce urmează vom evidenția, concentrat și ilustrativ, lumina personalității Arhiepiscopului și Mitropolitului Bartolomeu Anania ca fiind: un distins om de cultură, un apărător statornic al tradiției ortodoxe românești și un înflăcărat patriot român. Ca om de cultură, cunoscut mai întâi sub numele de Valeriu Anania, el a fost pasionat permanent de literatură (proză și poezie) mai ales de dramaturgie. Acestei mari pasiuni literare i-a acordat timp mult și efort susținut, poate mai mult decât elaborării de studii și articole teologice. Desigur, scopul efortului său literar nu a fost unul pur artistic, deoarece, mai ales în timpul comunismului din România, omul de cultură creștin trebuia să depună un efort deosebit pentru ca valoarea sa intrinsecă să fie remarcată, recunoscută și respectată. Cu alte cuvinte, prin opera sa literară bogată, Valeriu Anania și apoi Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu Anania, devenea, de fapt, un misionar creștin ortodox printre intelectualii români, scriitori și poeți, ajutându-i, direct sau indirect, să înțeleagă că legătura dintre credință și cultură în istoria și viața poporului român este mai tare și mai benefică decât orice ideologie politică venită din exterior. Pe de altă parte, talentul său literar l-a ajutat să devină și un predicator talentat, care folosea adesea metafora sau expresia artistică pentru a sublinia legătura dintre credința creștină și viața cotidiană a omului din societate. Talentul său literar s-a remarcat, de asemenea, în diortosirea cărților de cult pe când lucra la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Patriarhiei Române, precum și în diortosirea Sfintei Scripturi, aceasta fiind publicată ca ediție jubiliară, la începutul mileniului al treilea creștin (2001). O frumoasă sinteză între tradiția ortodoxă românească a acatistelor liturgice și poezia sa este lucrarea „File de acatist”, dedicată Sfântului Martir Ioan Românul (Valahul) și Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica. „File de acatist” reprezintă o transfigurare a poeziei în rugăciune, pentru a înveșmânta sufletul evlavios al cititorului în odăjdile de lumină și bucurie ale comuniunii sfinților.

* Cuvânt la slujba de înmormântare a Mitropolitului Bartolomeu Anania rostit în ziua de 3 februarie 2011 în catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca și preluat de pe site-ul www.basilica.ro

Lumina vieții omului...

Continuare din pag. 1

Ln plan editorial, talentul său literar s-a remarcat în supravegherea atentă a calității publicațiilor de la Centrul Eparhial Cluj, precum și în intervențiile sale publice la radio și televiziune. Ca apărător statornic al tradiției ortodoxe românești, Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu s-a înscris cu fidelitate în linia marilor ierarhi ortodocși români, care au evitat, în același timp, pietismul crispat pe orizonturi minore și secularismul devastator de valori spirituale. În felul acesta, el a confirmat specificul Ortodoxiei românești, care „îmbină simțul răsăritean al misterului (al tainei) cu luciditatea latină” – după cum înțelept se exprima Părintele Dumitru Stăniloae. În această privință, el cultiva constant legătura dintre credință și cultură, dintre Liturghie și filantropie, dintre viața spirituală a Bisericii și activitatea ei socială. Din acest motiv, trebuie evidențiate dorința și eforturile multiple ale ierarhului cărturar de a construi biserici noi acolo unde era nevoie de ele, în orașe și sate, dar și de a organiza instituții și programe social-filantropice pentru a ajuta pe cei aflați în dificultate. Adesea, păstrarea și promovarea tradiției ortodoxe românești se manifesta și în atitudinile sale ferme privind valoarea familiei creștine tradiționale, călăuzită de învoiațura morală a Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți, care

apără sfințenia și unitatea familiei, darul sacru al vieții copiilor încă din momentul zămislirii lor, demnitatea persoanelor bolnave și vârstnice, a oamenilor săraci ș.a. Totodată, el aprecia rolul mănăstirilor în păstrarea și promovarea credinței ortodoxe, a spiritualității și culturii românești încurajând înființarea și organizarea de noi mănăstiri și schituri. Cât privește dialogul și cooperarea cu alți creștini, el cerea ca acestea să nu se realizeze pe bază de compromis teologic sau etic, ci pentru a contribui la bi-

studentenției sale clujene, el a respins ideologiile totalitare și opresive ale vremii. Această atitudine fermă i-a adus uneori suferință, alteori apreciere. Totdeauna, însă, el avea conștiința că apără valori esențiale, și anume, credința și ființa neamului, care nu pot fi negociate, nici relativizate, pentru câștig imediat. Dragostea sa față de Biserică și popor s-a văzut în ultimii ani și în faptul că era intolerant față de corupție, la orice nivel și în orice instituție s-ar practica aceasta, deoarece mita, corupția,

nedreptatea și fraudă unora desconsideră valori și competențe ale altora, deteriorează relațiile comunitare sau sociale și slăbesc demnitatea și unitatea unui popor. Patriotismul său a fost remarcat și în anii petrecuți în diaspora română, ale cărei răni adânci le-a trăit și le-a deplâns. Acestea, însă, l-au sensibilizat și mai mult în efortul său de a păstra și cultiva comuniunea cu Biserica Ortodoxă Română din țară în vremuri grele pentru aceasta. Ca patriot luptător în cuvânt, el milita adesea pentru o etică a actului politic, întrucât acesta poate avea consecințe pozitive sau negative la nivel național sau internațional. Totdeauna, însă, patriotismul său avea și o dimensiune pastorală. În încheiere, considerăm că odată cu trecerea timpului lumina vieții sale pământești, lăsată nouă tuturor ca moștenire spirituală, va rodi în cei care au cunoscut-o precum și în cei care o vor cunoaște din studierea operei sale. Pentru lumina aceasta pe care Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu o lasă acum moștenire spirituală Bisericii și poporului român, cu profundă recunoștință și prețuire, ierarhi, cler și popor ne rugăm lui Dumnezeu, Părintele luminilor, de la Care vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit

nele comun al societății. Ca înflăcărat patriot român, care a trăit nu numai în libertate, ci și în timpul mai multor dictaturi, unele de dreapta, altele de stânga, el a militat pentru păstrarea credinței, libertății și demnității poporului român. Încă din timpul

(cf. Iacob 1, 17), să așeze sufletul său în lumina neînserată și pacea netulburată a Împărăției Preasfintei Treimi, în fericirea vieții cerești, „unde drepții ca luminătorii vor străluci!” Veșnica lui pomenire din neam în neam!

TESTAMENT

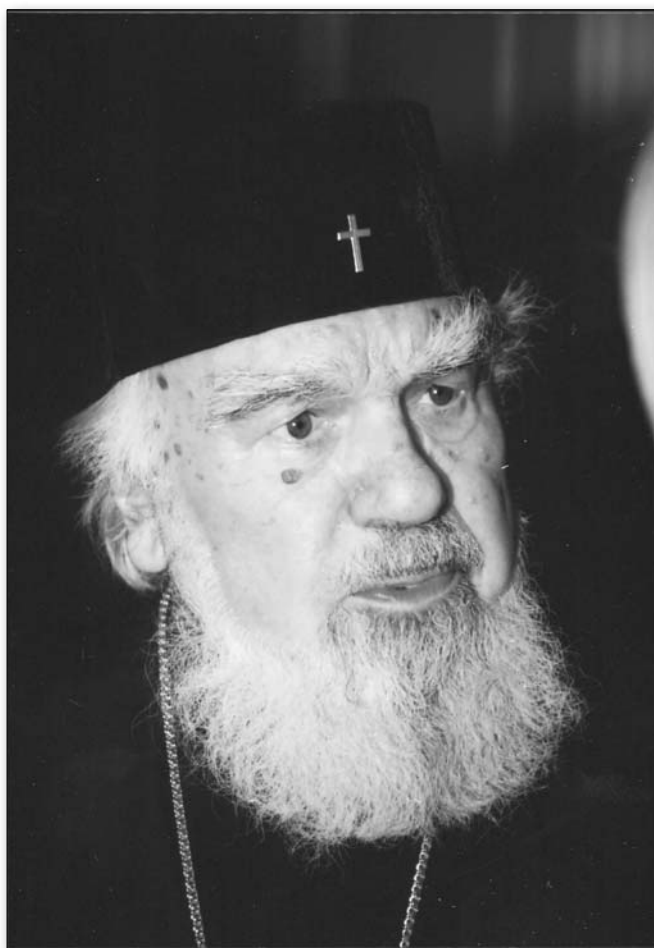
Continuare din pag. 1

Liind călugăr de la vârsta de 20 de ani, am renunțat la orice fel de moștenire de la părinții mei, totul revenindu-le copiilor și nepoților lor. Economii mele bănești din ultimii ani, depuse în conturile mele de la bancă sau în casa de fier pentru eventualele trebuințe medicale și aflate, sub semnătură și cheie, în grija arhidiacoului Gavril Vârva, vor fi transferate în contul **Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”**.

Singura mea avere sunt biblioteca și manuscrisele personale, precum și colecția de acte, scrisori și fotografii, toate aflate în reședința mea din Mănăstirea Nicula, pe rafturi și în două seifuri metalice, sub auspiciile Fundației Mitropolitul Bartolomeu, din al cărui colegiu director face parte și starețul acestei mănăstiri. Dacă și când se va considera că acestea pot prezenta un oarecare interes pentru cultura românească, prefer ca la ele să aibă acces profesorul universitar Aurel Sasu, care mi-a dat acordul în acest sens.

Obiectele personale mărunte din reședința de la Cluj vor rămâne pe seama instituției; cele din reședința niculeană vor rămâne pe loc.

Doresc să fiu înmormântat în groapă de pământ reavăn, având deasupra piatra pe care mi-am pregătit-o din timp.

Să nu mi se acorde distincții post mortem, de nici un fel.

La cârma Mitropoliei îmi doresc un urmaș vrednic și demn, credincios Bisericii Ortodoxe, responsabil, integru, adversar al corupției de orice fel și sub orice formă, care să continue și să desăvârșească ceea ce am început eu. Dintre acestea:

1. Pictarea catedralei în tehnica mozaic.
2. Radio Renașterea
3. Revista TABOR
4. Fundația „Mitropolitul Bartolomeu”
5. Policlinica „Sfântul Pantelimon”
6. Continuarea lucrărilor la mozaicurile din biserica „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca, sub coordonarea pictorului și teologului italian Marko Ivan Rupnik.
7. Canonizarea și cultul Sfântului Pahomie de la Gledin
8. Canonizarea și cultul Sfinților Martiri Năsăudeni
9. Grădinița „Sfântul Stelian”

Cer iertare tuturor celor cărora le-am greșit, într-un fel sau altul, așa cum și eu, la rândul-mi, îi iert pe toți cei care, cu voie sau fără voie, mi-au greșit.

Declar că nu am copii, iar părinții îmi sunt decedați.

Numesc executor testamentar, în baza art. 910 și următoarele din Codul Civil pe preotul Bogdan Ivanov, actualul meu secretar de cabinet căruia îi încredințez spre executare acest testament.

Orice Testament anterior acestuia devine nul și neavenit.

† BARTOLOMEU VALERIU ANANIA

Cuvânt la înmormântarea Mitropolitului Bartolomeu

† PS Irineu Pop-Bistrițeanul

u inimile cernite de durere și în cântări duhovnicești și rugăciuni, ne despărțim astăzi de Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu al cărui suflet și-a luat zborul spre „țara veșniciei”. Îl plâng acum preoții și-l plâng credincioșii, îl regretăm toți. Dar noi îl plângem cu nădejde. Nădejdea noastră este ancorată în Hristos, Care a transformat mormântul în ușă spre eternitate, și ne îndreptățește astăzi să privim moartea în față și să cântăm „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le”.

În urmă cu 18 ani, tot la început de februarie și tot în această catedrală, Părintele Bartolomeu era investit de mâna Proniei cu demnitatea de Chiriarh al Clujului, fiind primit cu încredere și entuziasm de tot poporul. Înțelegând voia lui Dumnezeu, a ascultat spunând: „Biserica nu m-a chemat la ușor, ci la greu!”. Și-a asumat jertfa, și viața sa a devenit o țarină roditoare de valori netrecătoare.

Arhiepiscopul înțelept a înțeles că a fi conducător nu-i o sarcină ușoară, fiindcă acesta trebuie să cuprindă o întreagă umanitate în ființa sa. Dar, împodobit cu o tărie morală formidabilă, Înaltpreasfințitul Părinte s-a dovedit neîntrecut „slujitor al lui Hristos și iconom al tainelor lui Dumnezeu” (cf. I Cor. 4, 1). Viața sa a ars ca o lumânare din propria-i substanță, pentru a lumina și a zidi pe alții.

Grăuntele de bine și frumos pe care-l purta în inimă l-a dezvăluit și l-a crescut din dragostea ce a avut-o pentru oameni. Întreaga sa viață, fiindu-i o simfonie a iubirii concretizată prin propovăduire și pastorație, parcă-l auzeam spunând cu Sfântul Ioan Gură Aur: „În ochii mei, nimic nu este mai frumos decât slujirea”.

Slujirea și-a exercitat-o prin etos misionar autentic, prin activitatea omiletică, prin diortosirea Bibliei și prin bogata sa operă literară. Arhiepiscopul clujean era într-adevăr un iscusit cuvântător de Dumnezeu, o trâmbiță a adevărului revelat, care înălța și transfigura pe ce-i ce-l ascultau. Această teologhisire era alimentată de cuvântul Sfintei Scripturi, pe care a revizuit-o, a tâlmăcit-o și a comentat-o, muncind intens pentru aceasta vreme de 11 ani.

Cărturarul și scriitorul talentat, în toate scrierile sale literare a comprimat rostiri sentențioase, izvorâte din înțelepciunea de veacuri. A ilustrat un stil rafinat, meditativ, colocvial, elegiac, uneori ironic și sarcastic prin care a redat coordonate profunde și discrete ale existenței umane. De asemenea, a îmbinat cu talent literar viziunile teologice cu cele folclorice, evidențiind măreția spațiului nostru etnic.

Ca Arhiepiscop al Clujului, Părintele nostru Bartolomeu a luptat pentru dezvoltarea activității pastorale a clerului și pentru diversificarea ei în funcție de cerințele actuale ale societății. Totodată, a luptat pentru implicarea Bisericii în acțiunile de asistență socială organizată, pentru refacerea legăturilor dintre Biserică și cultură, pentru îndrumarea expresă a tineretului și pentru dezvoltarea relațiilor ecumenice practice.

Cu bravură apostolică, Mitropolitul nostru a întreținut impulsul religiozității, instaurând cultul pentru adevăr și recunoașterea valorilor drept pedestal pentru sănătatea și normalitatea unui popor. În urmă cu 18 ani spunea: „Suntem îndatorați să lucrăm și să luptăm deopotrivă pentru Biserică și neam. În inima Ardealului, trebuie să fim în întregime oameni ai Bisericii și oameni ai neamului; altfel nu ne facem datoria”.

Acum, ilustrul arhipăstor a fost chemat acasă la Dumnezeu. Lucrarea sa pe pământ s-a încheiat. El a plecat să-și primească răsplata veșnică. Dumnezeu l-a cules din grădina lumii, pe acest mare ierarh ca pe „o floare aleasă în buchetul Sfântului Sinod”, cum îl numea Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Îi mulțumim Preafericitului Sale că în aceste momente triste este alături de noi cu cuvânt de îmbărbătare și cu povățuire înțeleaptă.

Rog pe Bunul Dumnezeu să vă mângâie pe toți, păstori și păstorii ai Eparhiei noastre care, cu regret profund, vă luați rămas-bun de la preaiubitul Părinte Bartolomeu. Îl rog pe Hristos, Arhiepiscopul veșnic, să-i ierte slujitorului său, arhiepiscopului Bartolomeu, tot ce a greșit ca un om în această viață și să așeze sufletul său nobil în ceata dreptilor.

Veșnica lui pomenire! Amin.

Plecarea spre Împărăția Cerurilor a Părintelui nostru, Arhiepiscopul și Mitropolitul BARTOLOMEU

Pr. Bogdan Ivanov

este plecării spre Împărăția Cerurilor a Părintelui nostru, Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu a întristat întreaga Biserică Ortodoxă Română și a lăsat un gol imens în sufletele celor care l-au cunoscut, dar și în inimile credincioșilor din Arhiepiscopia Clujului care l-au iubit și care au avut în venerabilul ierarh un adevărat părinte și învățător.

Decesul a survenit luni, 31 ianuarie 2011, la orele 19²⁵, la Secția de Terapie Intensivă a Clinicii Chirurgie I din Cluj-Napoca, unde, înconjurat de medici, prieteni, ucenici și colaboratori apropiați, trupul Înaltpreasfințitului Bartolomeu a cedat multiplelor afecțiuni care i-au marcat ultima perioadă de viață. Vestea acestei treceri, într-un fel anticipată de evoluțiile negative ale stării de sănătate din ultimele săptămâni de viață, a avut un puternic ecou în inimile credincioșilor, dar și în mass-media românească, care a relatat imediat evenimentul și a evocat pe larg personalitatea ierarhului și omului de litere Bartolomeu Valeriu Anania, trecut în veșnicie.

Încă din seara zilei de luni, într-o atmosferă de liniște și reculegere, sicriul cu trupul regretatului ierarh, a fost adus în curtea reședinței Mitropolitane, unde Preasfințitul Episcop Vicar Irineu Bistrițeanul a săvârșit o primă slujbă de pomenire, după care, în sunet de clopote și purtat pe umeri de foștii colaboratori, trupul celui care a fost timp de 18 ani Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a fost depus în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, pentru a i se aduce un ultim omagiu.

În Catedrală, timp de trei zile, înalte autorități de stat, intelectuali, oameni de cultură, ierarhi, clerici și mii de credincioși au trecut pe la catafalcul Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu pentru a-i aduce un ultim omagiu, într-un veritabil pelerinaj al recunoștinței. Trebuie remarcat faptul că, în tot acest răstimp de reculegere și lacrimi, cei mai mulți dintre cei care formau șirul tăcut, care de multe ori se întindea până la jumătatea pieței, erau tinerii, care s-au apropiat cu recunoștință de părintele lor, care le vorbea special de la amvonul Catedralei și în a căror tinerețe a crezut până la sfârșitul vieții. În permanent, lângă sicriul, preoți și călugări au citit Psaltirea, veghindu-l zi și noapte, în timp ce rugăciunile și liturgiile au fost săvârșite după rânduială.

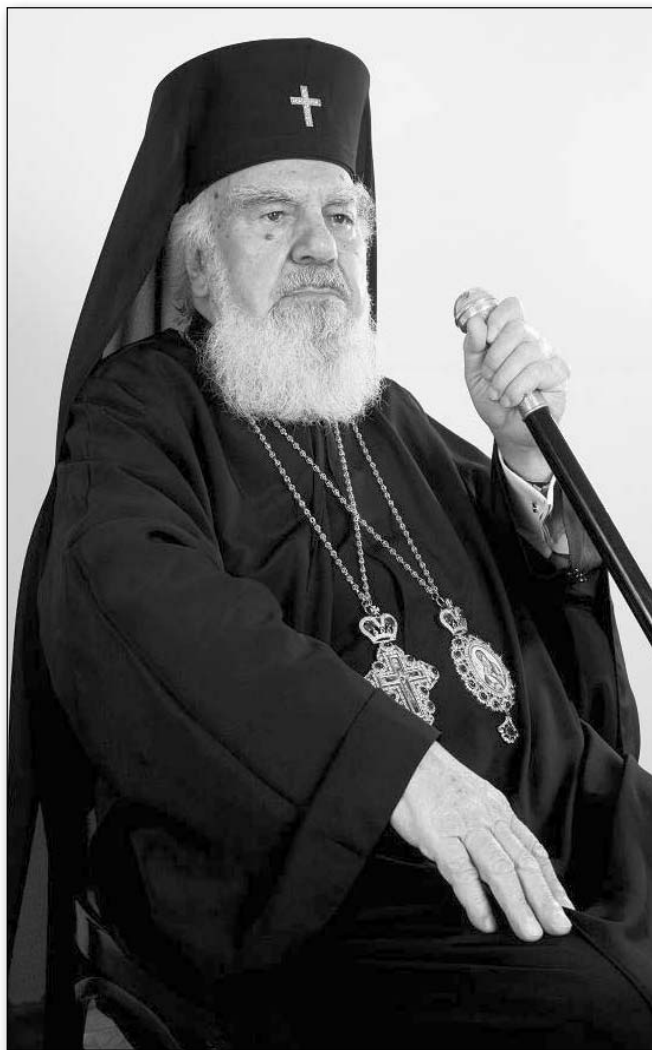
Martți, 1 februarie 2011, Preasfințitul Episcop vicar Vasile Someșanul împreună cu un sobor de preoți de la Centrul eparhial și de la Facultatea de teologie au săvârșit Sfânta Liturghie, urmată de slujba parastasului, la care a fost prezent și Preasfințitul Florentin Crihălmeanu, episcopul greco-catolic de Cluj-Gherla, care a venit să-i aducă Mitropolitului un ultim omagiu, ca expresie a recunoștinței pentru respectul și cordialitatea dintre cei doi ierarhi clujeni.

Slujbele de priveghere au continuat și miercuri, 2 februarie 2011, de sărbătoarea Întâmpinării Domnului, când, în Catedrală, Preasfințitul Episcop vicar Irineu Bistrițeanul a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă și slujba parastasului, amintind de importanța acestei zile în biografia Mitropolitului Bartolomeu, care a fost călugărit în anul 1942 la Mănăstirea Antim din București.

După slujba vecerniei, Preasfințiii Episcopi Timotei al Spaniei și Portugaliei, Macarie al Europei de Nord și Vasile Someșanul, alături de un sobor de preoți și diaconi au săvârșit, după rânduiala călugărească, întreaga slujbă de înmormântare, aticipând slujba de prohod de a doua zi. La finalul slujbei, Episcopul Timotei a ținut un cuvânt în care a evocat dinamismul și realismul misionar, care au definit pastorația exemplară a Mitropolitului Bartolomeu, care lasă în urmă o bogată și articulată moștenire instituțională și culturală.

La o parte din această slujbă de priveghere a asistat și Președintele României, Traian Băsescu, prezent special la Cluj pentru a-i aduce Mitropolitului un ultim omagiu. În seara aceleiași zile, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de arhieriei a săvârșit, în Catedrală, la catafalcul Mitropolitului Bartolomeu, slujba Panhidei.

În toată această perioadă de doliu și reculegere și până în ziua înmormântării, în bisericile parohiale și mănăstirești din Arhiepiscopia Clujului, s-au tras clopotele timp de trei minute, la orele 8 și 12 și au fost înălțate rugăciuni pentru iertarea păcatelor și dumnezeiasca fericire a sufletului nobil al Părintelui nostru Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu și pentru veșnica sa odihnă. În semn de recunoștință pentru ierarhul plecat spre veșnicie, Primăria Municipiului Cluj-Napoca a decretat doliu în oraș pe toată perioada celor trei zile, până la înmormântare, drapelele de la instituțiile publice fiind arborate în bernă.

În Catedrală, slujba de înmormântare programată pentru joi, 3 februarie 2011, a început la ora 9, prin săvârșirea Sfintei Liturghii arhieresti oficiată de un sobor de arhieriei în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Slujba de înmormântare, care a urmat Liturghiei arhieresti, a fost săvârșită de un sobor de 30 de arhieriei¹ în frunte cu Patriarhul Daniel, în

¹ PF Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, IPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, IPS Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, IPS Irineu, Mitropolitul Olteniei, IPS Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, IPS Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, IPS Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, IPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăușilor, IPS Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului, IPS Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, IPS Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, IPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, IPS Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, IPS Arhiepiscop Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, PS Lucian, Episcopul Caransebeșului, PS Sofronie, Episcopul Oradiei, PS Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, PS Vincentiu, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, PS Ambrozie, Episcopul Giurguiului, PS Petroniu, Episcopul Sălajului, PS Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, PS Daniil, Episcop loțiiitor al Episcopiei Daciei Felix, PS Siluan, Episcopul românilor din Ungaria, PS Timotei, Episcopul Spaniei și Portugaliei, PS Macarie, Episcopul Europei de Nord, PS Irineu Bistrițeanul și PS Vasile Someșanul, Episcopi-Vicari ai Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, PS Paisie Lugojeanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, PS Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, PS Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

prezența Primului ministru al României, a Ministrului de externe, a unor înalte oficialități de stat, a reprezentanților principalelor Biserici din Cluj și din țară, a unor reprezentanți din lumea academică, artistică și culturală, a preoților și călugărilor din Mitropolie și a peste 10.000 de credincioși. Răspunsurile la Sfânta Liturghie și la slujba de înmormântare au fost date de Corala Catedralei Mitropolitane și de corul de cameră „Psalmodia Transylvanica”, ambele dirijate de pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj.

Întrucât spațiul Catedralei a fost neîncăpător, câteva mii de credincioși și câteva sute de preoți, au putut urmări Sfânta Liturghie și slujba de înmormântare pe trei ecrane mari amplasate în piața Avram Iancu.

În cuvântul său, rostit la încheierea slujbei de înmormântare, Patriarhul Daniel a evocat personalitatea Arhiepiscopului și Mitropolitului Bartolomeu Anania ca fiind: *un distins om de cultură, un apărător statornic al tradiției ortodoxe românești și un înflăcărat patriot român, având convingerea că „odată cu trecerea timpului lumina vieții sale pământești, lăsată nouă tuturor ca moștenire spirituală, va rodi în cei care au cunoscut-o precum și în cei care o vor cunoaște din studierea operei sale”*. În panegiricul său, Episcopul vicar Irineu Bistrițeanul a subliniat înțelepciunea și curajul cu care Mitropolitul Bartolomeu a știut să își asume greua chemare a Bisericii de a o sluji de pe treapta arhieriei. *„Cu bravură apostolică, Mitropolitul nostru a întreținut impulsul religiozității, instaurând cultul pentru adevăr și recunoașterea valorilor drept pedestal pentru sănătatea și normalitatea unui popor”*, spunea Episcopul Irineu.

Într-o atmosferă de profundă sobrietate și în emoția despărțirii, soborul de ierarhi și slujitori au adus în mijlocul poporului, care aștepta în frigul de afară, sicriul cu trupul Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu pe care l-au însoțit în ultima sa procesiune solemnă în jurul bisericii în care a predicat 18 ani. Purtat pe umeri de foștii colaboratori și de stareții mănăstirilor din Eparhie, în sunet de clopote și în acordurile imnului funebru intonat de fanfara miliară, sicriul cu trupul regretatului ierarh a fost purtat în procesiune în jurul Catedralei. În această ultimă procesiune, soborul a făcut cele patru opriri rânduite pentru pomenirea celui răposat, până la intrarea în cripta ierarhilor de sub altarul Catedralei, unde, o companie de gardă a Diviziei 4 Infanterie din Cluj a prezentat un ultim onor Mitropolitului Bartolomeu, iar fanfara a intonat imnul național. După această oprire, procesiunea funerară a coborât în cripta ierarhilor, unde, după rânduiala liturgică, sicriul cu trupul venerabilului ierarh a fost coborât în mormânt, care a fost pecetluit de Preafericitul Părinte Daniel și acoperit cu pământ reavăn adus de la Mănăstirea Nicula, a doua reședință a Mitropolitului Bartolomeu. Peste sicriu a fost așezată piatra simplă de mormânt din piatră de Viștea, pregătită cu 15 ani în urmă de Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu, spre veșnică amintire a sufletului unui om, care mai presus de orice a iubit simplitatea și bunul gust.

Dincolo de sentimentul imediat, provocat de plecarea în veșnicie a unei persoane dragi, această durere a oferit șansa exprimării unei remarcabile solidarități creștine și umane. O veritabilă mărturie de respect și recunoștință a dat-o poporul, care a știut să-și plângă Mitropolitul, în timp ce eleganța și sobrietatea ceremoniilor de înmormântare a ilustrat arhipăstor al Clujului, la care au contribuit toate instituțiile reprezentative din Cluj, s-au constituit într-o adevărată mărturie a sufletului celui plecat în veșnicie.

Despre moștenirea Mitropolitului Bartolomeu se va vorbi mult de acum înainte, dar ea, dincolo de testamentul și opera lăuate de cel plecat în veșnicie, se află în sufletul fiecăruia dintre cei care l-au ascultat și văzut și care sunt chemați acum să traducă în propria lor viață exemplul acestui suflet unic.

Mitropolitul Bartolomeu, un suflet ce urcă neîncetat în lumină

Pr. Ioan Chirilă

Apropiindu-ne de chipul celui care a fost un adevărat „slujitor al credinței și mucenic al scrisului”, acum, când bătrânul oștean intră sub steagul oștirilor de sus, nu avem cum să nu ne cutremurăm, pe de o parte, pentru amplitudinea extraordinară a slujirii sale, pe de altă parte, pentru durerea fiului duhovnicesc în fața pierderii tatălui. Mângâierea noastră, a tuturor, vine din faptul că ne rămâne deschisă o cale de lumină, atât în literatură, cât și în teologie, care ne conduce încet spre porțile deschise ale Împărăției, iar calea de lumină este rod al slujirii Mitropolitului Bartolomeu spre descoperirea continuă a sensurilor care stau în spatele cuvintelor. Acum, când pășește desăvârșit pe această cale de lumină, noi nu putem decât să încercăm să surprindem străluminările moștenirii pe care el însuși ne-a lăsat-o și pentru care, testamentar, ne-a făcut răspunzători. Demersul este unul de tip sintetic și arheologic deopotrivă, deoa-

rece constant trebuie să ne urmărească stihul elaborat în agrippine „omul este în lume ceea ce se ascunde”, iar nouă ne revine să căutăm ceea ce se ascunde pentru ca să descoperim „tăria unei stânci pe care niciun fulger și nicio furtună n-a clintit-o de la percepțiile credinței și ale iubirii de neam” (V. Fanache), a unei personalități în care „sacru și profanul se află într-o relație inextricabilă”, dar care vorbește întru toate din lăuntru cuvântului.

În fața operei sale literare, suntem în intimitatea unei „alchimii biobibliografice” impresionante, traversate de întrebarea „Cine sunt eu?”; în cadrul mistagogiei liturgice, ne simțim purtați în împreună mergere spre Împărăția deschisă de întruparea Cuvântului, adică: „Cine sunt eu, cu voi?”; iar, în cadrul pastorației chiriarhului, suntem în profunzimea mărturisirii celei pline de viață, prin omilii, prin scrisori pastorale, prin atitudini sociale, prin zidiri, rectoriri și întâlniri ale „celuilalt și el întru Hristos”, adică: „Cine sunt eu, când El este întru voi?”. Acestor întrebări voi încerca să le aduc câțiva „fulgi” de răspuns, știți, ca în *Jocul fulgilor*, ca element concret de interacție între *Pământ și cer*, în constanta încercare a noastră de a îmbrăca pământul în albul strălucirii luminii celei veșnice a Cuvântului spre care a plecat părintele nostru.

A topit în sine atât din trăsăturile așezate ale transilvăneanului, cât și vulcanul aspirațiilor și al inspirațiilor înalte moștenite de la mama sa, de la neamul Mărgărităreștilor. Mama este muza care-l face să pătrundă în adâncuri, ea îl inițiază într-un alt univers, în universul mitic, magic, de eres din care se va desprinde sensibilitatea artistică. Despre acest fapt mărturisește, zicându-ne: „poate că aș fi rămas la suprafață, ca o expresie penibilă a zborului de vrăbie, dacă maică-mea nu m-ar fi purtat, copilându-mă, prin chinga de pădure a Grădiștei, moștenită de la părinți, și nu mi-ar fi arătat fagii în coaja groasă a cărora bunicul își crestase, cu o jumătate de veac în urmă, numele... fagii aceștia purtau în sine lor mândria de a pogori din neamul Mărgărităreștilor”. De aceea, pământul, personaj nelipsit din creația sa, este feminin, este zămislitor. Dar, cu toate acestea, tânărul Valeriu, coboară mai jos, în descendența sacerdotală a străbunilor și zice, ca Grigorie Teologul: „cred în scânteia divină a omului și în capacitatea lui de a înfrânge răul din lume, cred în frumusețea,

bunătatea și adevărul său, în putința lui de a depăși până la jertfă și sfințenie, cred în libertatea, în forța creatoare, în iubirea, lacrima și bucuriile lui. Cred în vigoarea și trăinicia neamului meu, în ascendentul său spiritual asupra istoriei, cred în pacea finală a omenirii. Mai cred în omenia lui Dumnezeu și în talentul greierilor de a-mi inspira duiosii natale”. Un adevărat crez ce îmbină elemente de antropologie creștină, de eshatologie a veacului primar (lupta dintre fiii binelui și ai răului), de concluzie teologică a creației divine (aidoma celei din *Facerea 1, 31*), de hristologie, cu cele care țin de etnicul menit să creeze darul ce trebuie adus Stăpânului (vezi *Apoc. 21, 24*) în urcușul neîncetat al luminii spre sferile omeniei lui Dumnezeu. În lumina acestui crez va realiza opera sa

gistra și măiestriile lui cresc înalt, sporite de un talent desfășurat în sus (Arghezi).

În proza sa, își dau întâlnire confesiunea creștină cu secvențele de martirologie națională. Ceea ce se degajă ca centralitate tematică, apropiat filosofic-teologică, este „spațiul epifanic” în care poți să-ți recâștigi identitatea proprie prin intensitatea amintirii și prin reconstituirea unui timp care „trece ca un corb străbătând veciile” și după care poate să apară porumbelul cu ramura de măslin – pacea finală.

Dramaturgia, creată ca pentalogie a mitului românesc, se focalizează pe exprimarea originii și a devenirii întru ființă. Aș remarcă încărcătura excepțională de învățătură antropologic creștină, un construct care, incluzând în sine erosul cu rol acțional suprem, surmon-tează thanatosul și fatalitatea, oferă soluția creștină a învingerii morții prin iubire. În viziunea sa, un loc important îl ocupă pământul care este receptat ca loc sacru de la care pornește drumul spre absolut, integrarea în universalitate, remarcabile fiind articulațiile subtile inefabile ale transformării timpului istoric în timp al mântuirii. Filonul biblic este ușor de identificat, și aș aminti, în acest sens, doar *Hoțul de mărgăritare*.

Memoriile, eseistica, jurnalul ne pun în față un scriitor cu o largă aplecare interdisciplinară, ele constituindu-se într-un adevărat dialog platonician în care se îmbină istoria artei, filologia, etnologia și folclorul.

Rodirile literare au fost urmate de cristalizări mărturisitor creștine de excepție. Ar fi de ajuns să vorbim doar despre Diortosirea Bibliei, o slujire de peste 11 ani, care acum este Biblia jubiliară 2001 și care, prin forma sa, aliniază edițiile scripturistice românești la forma științifică modernă occidentală.

Mai presus de toate acestea trebuie să punem slujirea sa pastoral misionară, din care se distinge în chip deosebit, slujirea arhierescă de aproape 18 ani, în care identificăm câteva direcții fundamentale: rectorirea vechilor centre monahale distruse sau pustiite în anii grei ai istoriei transilvane, peste 20 de noi mănăstiri; ctitorirea a peste 100 de biserici, deci restaurarea climatului parohial al mediului urban; educația religioasă în Școlile de stat și în învățământul specific teologic; dialogul cu „frații în așteptarea dragostei noastre”, adică dialogul interconfesional realizat într-un mediu al identităților dar precizate dar menit să conducă la o măturie comună; activitatea de vestitor al adevărului veșnic și unic; misiunile pastorale ale studenților și seminariștilor în parohiile confruntate cu problema prozelitistă; cuvintele pastorale în care erau atinse cele mai actuale chestiuni sociale, politice și morale. Calitatea sa de orator era deplin recunoscută și certificată de afluența extraordinară de credincioși acolo unde slujea și cuvânta. Avea un simț extraordinar al mlădierii cuvântului în forme pătrunzătoare de suflet, dar avea și disciplina pregătirii discursurilor. Narator plin de farmec pentru toate vârstele, dar și un păstor care, în cuvântări, se apropia de nevoile speciale ale cetății, într-o varietate mare de direcții și perspective, fapt care ni-l prezintă ca pe un păstor vizionar.

Rămân încă multe de adunat din semințele duhovnicești pe care le-a semănat cu generozitate părintească în ogrorul sufletelor noastre. Acestea toate au fost răsplătite în timp prin recunoașterea oamenilor, de dată recentă (2010) fiind alegerea IPS Sale ca membru de onoare al Academiei Române. Rămâne ca acum, când pe calea luminii înălțătoare fiind, spre întâlnirea cu Semănătorul-Cuvântul, El să-i zică: cunoaște cerul Meu și-l încântă cu stihu-ți viu și odihnește-te-ntru el, căci furtuna a trecut și serafimul așteaptă să-i înapoiezi pana. Odihnește-te veșnic fericit, părintele nostru Bartolomeu!

literară, trăirea sa monahal ascetică, odihnirea sa în Cuvântul cuvintelor, zidirea bastioanelor biruitoare și suspinul Duhului în cuvântul chemător spre veșnicie.

În „dincolo de cuvântul” său găsești elemente de teologie arhaică și de teologie sistematică expuse în cântul cuvântului. Poți adăsta înspre credințele vechilor daci, și poate chiar mai jos, dar poți intui cu ușurință corectivul credinței în Dumnezeu cel viu și omenos. Azi, când pleacă întru înălțarea neîncetată a luminii, m-aș opri doar la tema dialogică a creațiilor sale, temă care-l prezintă ca un îndrăgostit de dramaturgie, sectorial în care oferă o pentalogie. Dialogalitatea pe care o propune poate fi surprinsă de la primele publicații, de la *Pământ și cer*, de la cele prinse în foile Daciei Rediviva sau de la *Gândirea*. Singurătate nu este însingurare (vezi de pildă pe Heidegger), ea este suspinul eului liric prin care sufletul se înalță și se plimbă prin cerul care-i pare necunoscut, iar din această necunoaștere nedefinitivă va pleca fiorul unei căutări de nouă decenii și care va înflori în creațiile sale de excepție.

În lirica sa, impulsul teologic preamărește un mister inefabil, generator al tuturor chipurilor existenței, de aceea se poate afirma că, în scrierile sale, ne întâlnim cu un înalt grad al unei consecvente idealități spirituale. „Întregul volum *Geneze* nu este decât o modalitate de a se implica cu destinul său în univers” (L. Bâgiu), o implicare care are în spate conștiința unității creației și a rolului responsabil modelator al omului spre aducerea în lume a „neexplodate(lor) lumini în praful mărunț”, a luminilor care au fost și ale celor ce vor să fie. Iar *File de acatist*, prin ciclul *Iluminatul*, oferă cititorului cel mai concret exemplu de comuniune a viului cu sfinții, ale celui viu ce trece printr-o stare traumatizantă și care, prin raportarea reclusiunii politice la mucenicia unui creștin valah, poate ajunge la izbăvirea fericită cu Jertfa supremă-Hristos sau la libertatea omului ascuns, a omului lăuntric. De fapt, în poezia sa, ne întâlnim cu teme ontologice divers exprimate, de la starea ontologică proprie la starea ontologică a ființei noastre colective și care toate se rostuesc într-o zonă a autohtonizării creștinismului în paradigma lui Crainic sau Pillat. Lirica sa dovedește faptul că „cel pe care nimeni nu l-a așteptat să vie și el a venit” „stăpânește versul și limba ma-

1.

Cu mulți ani în urmă, foarte tânăr, mă întrebam cine va fi fiind autorul poemului dramatic *Miorița*, care era trimis în lume și-n timp cu *Predoslovie* unui Arghezi, impresionat de cuvântul lui cu iz arhaic armonios, atât de ... arghezian, dar și atât de ... original: *El stăpânește versul și limba magistral și măiestriile* (sic!) *lui cresc înalt, sporite de un talent desfășurat în sus*. Cine altul va fi beneficiat de o asemenea apreciere din partea unui mare poet?! *Nimeni nu l-a așteptat să vie și el a venit, de unde, de ne-unde, așa cum s-a ivit zvoacănd, din fulgere și piatră, fără să fie pus, printre șoimi și piscuri, bradul la tulpina căruia se înșiră și notele de creion acestea ...?!* (Să repetăm: ... *bradul la tulpina căruia se înșiră și notele de creion acestea ...* Desigur, marii autori își simt generii care îi urmează și cărora le predau „ștafeta” ...!).

Și încă ceva: Arghezi trece peste „grilele” momentului istoric și mărturisea: *La mânăstire am citit în limba veche a bisericii graiul cu adevărat românesc și aș bănuia că, fără cărțile mânăstirii, aș fi lucrat mai prost decât lucrez* (a se observa, din nou, în treacăt, smerenia „faurului aburit”: *aș fi lucrat mai prost decât lucrez*). De aici, prețuirea pentru mult mai tânărul confrate, pe care, printre rânduri, și eu îl percepeam a fi familiar monahismului ... Dar unui altfel de monahism decât cel evocat în partea întâi a „*Predosloviei*”. Pe Valeriu Anania, magistrul îl simțea proaspăt, nou, dintr-un aluat ales: *Îl cunosc și-l prețuiesc, nu de azi. Îi citesc de ani de zile versurile, cu emoție și bucurie. Nu e un scriitor grăbit. În literatura poeziei e nou, ca o efigie de aur, din pământul oltenesc*. Pentru mine, acel incredibil final din *Miorița*, litania mamei către fiul ucis, era, în formula de acatist („*Bucură-te ...*”), un sacrament din înălțimile monahale, care îngemăna ancestrala jubilație a dacilor în fața morții cu proiecția creștină (a celui, moralmente, curat) în transcendent; vedeam în aceasta semnul unui program spiritual și estetic al autorului - debutant (editorial) -, pe care, atunci, în 1966, Arghezi nu i-l putea releva (în ochii cenzurii!), dar cititorul cunoscător îl putea resimți în forul său intim, liber.

Mult mai târziu, în memorialul *Rotonda plopilor aprinși*, Valeriu Anania îl evoca, la rândul-i, pe magistrul: camera lui de lucru era simplă și sumară ca o chilie, iar scrisul lui avea mai întâi reculegerea rugăciunii. Arghezi trăia într-o nostalgie pentru lumea mânăstirii, în care învățase să gândească și să scrie *pe dedesubt*, adică tâlcuind fiecare cuvânt din Scriptură; de aceea, pe tânărul monah, oltean de-al lui, îl primea cu un respect aparte, spunându-i „Părinte” și citindu-i versurile *cu emoție și bucurie* ...

Neîndoielnic, de aici ar trebui să pornim cercetând scrisul celui ce azi semnează Bartolomeu Valeriu Anania; scrisul unui monah „rătăcit” nu o dată în lumea profană, întru înțelegerea, apărarea și plinirea umanului (ca scop al Bisericii luptătoare), și revenind de atâtea ori într-o metanie, asceză și rugă ... Un scris ivit în și din lumea profanului, actualizând arhetipalul, dar și urcând, treptat și decisiv, întru lumea sacrului; un scris cu două planuri interioare: profanul și sacrul, implicite în fiecare lucrare, dar explicite la nivelul de ansamblu al operei, planuri între care, frecvent și predilect, relația dialectică nu este doar de opoziție și succesiune, ci mai degrabă este complementară și sincronică, de unde (în operă) și instanța dialogică, analogă celeia dintre Val(eriu) și, respectiv, Bart(olomeu) din eseu *Cerurile Oltului*.

Așadar, o primă ipoteză de lucru, a cărei demonstrație ar urma să o realizăm: așa cum profanul – în viziunea lui Mircea Eliade, corelată cu aceea a lui Valeriu Anania (din vol. *Din spumele mării*) – „camuflează” sacrul și este, ca „pro-fanum”, adiacent „misterului” liturgic / sacrul din templu, opera literară a lui (Bartolomeu) Valeriu Anania, pornind din bogate filoane de sacralitate arhaică, păgână, evoluează interior (nu fără frământări și zigzaguri!) către sacralitatea creștină; ea devine, într-un fel propriu, adiacentă spiritului din *Cartea Cărților*, o inflorescență din sămânța acestuia aruncată pe „loc bun”; ca atare, între opera literară și opera teologică a lui Bartolomeu Valeriu Anania, este o relație analogă celeia dintre profan și sacrul, o adiacență.

2.

Mergând pe firul timpului, mai departe, la a doua întâlnire spirituală pe care am avut-o cu autorul căruia îi sunt dedicate aceste pagini, amintesc „șocul” pe care l-am avut citind într-o revistă centrală o poezie de Valeriu Anania scrisă în Hawaii, dar evocând (de) acolo ... salcâmii din Drăgășani. Șoc, pentru că nu-mi închipuiam că putea cineva să nu aibă ochii deschiși în paradisul insulei din Pacific, ci să privească interior și nostalgic către lumea de „acasă”. În „universul concentraționar” în care trăiam, în care tot ce însemna „afară” (din țară) era văzut ca nociv, gestul lui din acea poezie părea a fi expresie maximă a „cordonului ombilical” ce ne leagă de obârșie oriunde și oricât de „afară” am fi; iar autorul lui îmi părea, în consecință, exponențial pentru sentimentul aderenței la patrie.

Stațe de proiect

Atunci a vibrat în mine gândul la românii din exil, suferind atroce în depărtarea de locurile natale, unii, fără speranța de a le mai vedea vreodată, și m-am întrebat de ce oficialitățile nu le prețuiau tocmai această supremă virtute a *nostalgiei originilor*. După mai mult timp, aveam să aflu că, în Hawaii, Valeriu Anania fusese găzduit de familia unora dintre acei mulți poeți ai dorului de țară: Ștefan Baciu și Mira Simian; aceștia trăiau cu sufletul tulbure, sfâșiat între imaginile exterioare ale lumii emigrației și imaginile interioare ale lumii de „acasă”, făcând, uneori, cu ele un „mélange” straniu (ca în poezia Mirei Simian). Poezia despre „salcâmii din Drăgășani” va fi fost scrisă sub imboldul depărtării de „casă” a autorului, dar, desigur, și sub imboldul tânjetului irepresibil din versurile acelor doi români (și atâtor altora) rămași „afară” ...

Fapt este că, din momentul în care am citit acea poezie, deși n-am încetat să sper că voi putea și eu, cândva, să „zbor” din „cuib”, măcar ca să contempul lumile departelui, în ființa mea s-a deschis o trapă interioară spre lumea (misterioasă a) „mumelor” autohtone, ca „mume” ale umanului etnic de aici, parte a celui universal.

Mi l-am luat și pe Valeriu Anania drept cicerone? Parțial, desigur. În opera științifică a lui Mircea Eliade, întâlneam mituri explicite, în aceea beletristică a lui Valeriu Anania, îndeosebi în cea dramatică, întâlneam imagini mitice, cu tâlcuri încifrate. Față de știință, care sondează tainele lumii și conferă certitudini, arta sondează și ea misterul, dar nu-l „ucide” (L. Blaga), modul ei este acela de a-i sugera / aproxima adevărul „prin imagini” încifrate, cu valoare de simbol, constituind, față de cunoașterea certă, dar cu limite în timp a științei, o alternativă perenă, prin caracterul mai puțin perisabil al „imaginii”. Dăm credit acestei alternative în a spune adevărul? Dăm. Chiar un credit echivalent științei, pentru șansa de a sonda, cu imaginarul ei, mitic și artistic, lumea posibilului. E un (alt) fel de apofatism...

Se conturează acum a doua ipoteză de lucru referitoare la demersul de față, în secțiunea consacrată operei beletristice. Reprezentativă, în majoritatea ei, pentru coordonata mitologică a literaturii române, creația artistică a lui Valeriu Anania (în primul rând, teatrul poetic) poate fi investigată numai cu un „instrumentar” complex, în care, alături de perspectiva / și metodologia antropologic-culturală, psihologică / și psihocritică, etnologică ș.a., chiar și perspectiva estetică are o formulă specială: estetica mitului.

Acest instrumentar analitic nu trebuie, însă, „mănuit” rigid, intelectualist și abstract, întrucât izvorul creației (de teatru, proză și poezie) a lui Valeriu Anania nu este dintâi livresc, ci vine dinspre „mumele” poveștilor (cu tâlc) ascultate în copilărie. Acestora le-a picurat apoi altoiul culturii, încât se poate spune că avem în opera beletristică a lui Valeriu Anania acea îngemănare între popular și cărturăresc ce marchează trăsătura tradițională și substanțială a culturii și literaturii române.

E, poate, ultimul reflex ilustru al acestei îngemănări ... Care constituie și plămada acelei limbi artistice, vechi și noi, totodată, de o savoare atât de personală, încât Valeriu Anania pare a fi un emul al lui Sadoveanu, al lui Eminescu sau, bineînțeles, Tudor Arghezi. Dar nu este emul, ci este el însuși, cu *mireasma stilului* său.

3.

Estetica mitului poate fi considerată structural-analogă cu estetica teologică, având în comun, de la obârșiiile artei, conținutul sacrul și conjuncția lui cu ritualul (cu caracterul normativ și reprezentational al acestuia). Din această corelație se deduce firesc și aceea dintre opera artistică (poezie, teatru, proză) și opera teologică (eseuri, tâlmăciri + hermeneutică, liturgică,

omiletică) ale lui (Bartolomeu) Valeriu Anania – ceea ce este de demonstrat în continuarea prezentului demers. Un argument esențial fiind *odiseea cuvântului* (Doru Scărlătescu) de la sensul propriu la cel poetic, statutul profan la cel sacrul, în cadrul celor două tipuri de texte / opere ale autorului nostru, integrate literaturii, în general, sau / și literaturii religioase, în special.

Las pentru un context ulterior (și pentru cei cu, eventual, alte opinii) să relev asemănările ca și diferențele dintre mit și religie, dintre mitologie și teologie, dintre arta mitică și arta religioasă, dintre esteticile corespunzătoare și rețin acum doar faptul, incontestabil, că teologia creștină (ca o construcție teoretică) este ridicată pe temeiul mitului creștin (ca praxis existențial, deci și ritualic), a cărui „poveste” / „derulare” epică o reprezintă „*Cartea Cărților*”, cu cele două componente (Vechiul și Noul Testament).

Totodată, trebuie subliniat că *Biblia*, „marele cod” teologic (N. Frye), este mai bine „descifrată” în „cotloanele ei”, dacă este înțeleasă și ca o operă literară (polifonică) și analizată (ca oricare alt mit) și prin prisma procedeelelor de creație literară. A certificat această idee – la vârful de aisberg al unor cercetări americane și europene de aproape un secol (N. Frye, J. Campbell, G. A. Kennedy, R. A. Culpepper, D. Marguerat, Fr. Vonga, J. F. Habermacher ș. a.) – Paul Ricoeur: *Numai pe calea poeziei ne putem apropia mai mult de limbajul kerigmatic al Bibliei, când el proclamă, într-un mod metaforic: Domnul este stânca mea, cetățuia mea; eu sunt calea, adevărul și viața; acesta este Trupul meu ...* Ceea ce a demonstrat cu prisosință și Bartolomeu Valeriu Anania în temerarul și binevenitul său demers de tâlmăcitor și hermeneut biblic, îngemănând atributele teologului, dar și pe ale filologului-scriitor.

Un estetician modern, Nicolai Hartmann, teoretician al straturilor operei de artă, scria despre *convergența dintre artele mari*, realizată la nivelul stratului celui mai adânc, acela al general-umanului subiacent. În mod analog, putem vorbi despre convergența „de adâncime” dintre opera artistică și cea teologică ale lui (Bartolomeu) Valeriu Anania, la nivelul antropologic-cultural și spiritual pe care îl întrușipează, aici, un singur autor al celor două tipuri de opere. Cu o precizare strict necesară: în opera teologică, umanul subiacent este *teandros* (ființă în care se contopesc dumnezeiescul și omeneșcul), pe câtă vreme, în opera artistică a autorului nostru constructor de mitologie artistică, umanul subiacent este, în mod corespondent, dacă putem spune așa, un *mit-andros* (ființă în care se contopește imaginarul mitic cu omeneșcul); un exemplu peremptoriu pentru acest din urmă tip poate fi, din orizontul universal, dansatorul care, în ritual, se identifică cu zeul Shiva, sau, din orizontul teatrului lui Valeriu Anania, Cătălina din *Miorița*, Muma din *Greul pământului* ș. a.

Astfel, convergența de profunzime a celor două tipuri de opere nu se realizează din întâmplare, ci în mod organic, ele fiind ca două ramuri pornite din același trunchi, cu seve identice, întrucât vin din aceleași rădăcini; în cazul nostru, trunchiul este însuși autorul: Bartolomeu Valeriu Anania, ale cărui „rădăcini” sunt cele două mari mituri din copilărie: cel păgân (ancestral) și cel creștin, unindu-se „subteran” în „apafreatică” în care imaginația și realitatea se întrepătrund ca lichidul din două vase comunicante.

4.

... Cea de a treia întâlnire – *du-te vreme, vino vreme!* – cu omul, monahul, cărturarul și scriitorul (Bartolomeu) Valeriu Anania s-a petrecut, de data aceasta, „față către față”, cu prilejul primei întâlniri a scriitorilor de origine vâlceană (în mai 1984) și, dincolo de convențiile cadrului oficial, a creat o legătură sufletească trainică. Îmi descopeream o coardă afectivă comună cu aceea a Domniei-Sale, având și unul, și celălalt, pentru mama (cu același nume: Ana / Anica), o vibrație sacră, reliefată, de către autorul-monah, cum nu se poate mai sugestiv în poezia *Pietà* din volumul *Anamneze*.

Atunci cred că mi-a încolțit gândul de a încerca să-i „cuprind” opera într-un eseu critic și, la puțin timp, mi-am confirmat acest gând, când, dându-mi spre publicare o proză (fragment din ulteriorul volum *Amintirile peregrinului apter*), mi-a mărturisit, pe scara vagonului, la plecarea spre Văratec: *Cred că am reușit să relev arhetipul îngerului*; cu alte cuvinte, mi-a indus – ca substanțial, contiguu și constant – gândul metafizic din opera sa, ca și acela (al meu!) despre această operă! ...

Astfel, consemnez încă o provocare (zisă „ipoteză de lucru”) a demersului de față: a avea – atât pentru textele beletristice, cât și pentru textele teologice – intuiția metafizică și a o releva expresiv citind „pe dedesubt”, în sub-text, sau, poate mai corect, „pe deasupra”, în supra-text. Prețul devine inestimabil: a descifra adevărul (ontologic, dar și cel personal, auctorial), cu alese satisfacții spirituale și estetice, organice operei (ca și lecturii!) unui autor de talia lui Bartolomeu Valeriu Anania.

5.

Intuiția metafizică era și pentru mine, care mă îndeletniceam, să zic, cu poezia – „ocazional” (cf. Goethe), fără perseverență, datorită grijiilor vieții (căci avem în creier o „genă” a griji, iar Heidegger considera Grijă ca o componentă inerentă a ființei noastre angrenate în dinamica timpului!) –, această intuiție metafizică era și pentru mine o constantă a spiritului, în care aș fi vrut (cât mai mult) să trăiesc. Și nu-mi era suficient ceea ce îmi oferea, ca rod al gândirii secularizante, estetica poeziei, făcând disjunctie netă față de orice spiritualizare, ca și cum aceasta i-ar fi fost alogenă. Format într-o vreme de orientări tehnice/pozitiviste asupra literaturii – formalism, structuralism, textualism (pe care le resimțeam a fi „cu un pas înainte”, dar cu celălalt, înapoi!) –, mă întrebam (eram pus în dilemă), de atâtea ori, care va fi fost motivul pentru care rezistau, de atâtea vreme, în planul axiologic, capodoperele Antichității sau ale Renașterii, catedralele apusene și bisericile răsăritene ale Evului Mediu, de pildă; analizele de tip tehnicist asupra acestora nu aveau cum să scoată la lumină, doar cu criterii estetice, adevărul, *recte* conținutul spiritual implicat în formele (perfecte) și pe care acestea îl exprimau plenar ...

... Așa se petreceau lucrurile și cu literatura, iar, pentru un cititor pasionat (care am fost) al lui Sadoveanu și apoi, al lui Blaga (descoperit abia la facultate), orizontul literaturii contemporane de la noi (atât cât era ea vizibilă, adică permisă de cenzură) îl resimțeam sărac, realist până la fotografie, dezgolit de înțelesuri mai profunde, conexate la atemporal, și mai ales lipsit de taine (căci omul nou, ateist, nu avea sensibilitate pentru mister, el avea răspunsuri la toate). A fost pentru mine ca un colac de salvare conceptul de *ideologem* lansat de Julia Kristeva, care statua din nou rostul operei de a exprima o idee (o unitate ideologică) dintr-o epocă (oarecare), încorporată într-o formă compatibilă și cuprinzătoare, care o și teaurizează. Iar descoperirea (tot în studenție) a lui Mircea Eliade – îndeosebi explicitarea miturilor, a credințelor și a ideilor religioase (niciodată încheiată, căci totdeauna părea că mai e ceva de spus, ce nu putea fi sugerat de cuvinte, ci doar intuit!) – mi-a dat în bună măsură satisfacția după care tânjeam, angrenându-mă tainelor din macro- și microcosmos.

Or, teatrul de factură mitico-poetică al lui Valeriu Anania, înrudit cu cel al lui Lucian Blaga, mi se părea afin, cu atât mai mult cu cât mă convingeam că o estetică a mitului, configurată în expresionism, putea să-mi rezolve mai bine dilema în care mă aflam. Și nu doar atât! Ca o „estetică a intervalului” (dintre gândirea logică și aceea intuitiv-simbolică / „prin imagini” / „sălbatică”), estetica mitului se „învecina” funcțional cu estetica artei religioase (a arhitecturii catedralelor și a picturii frescelor aulice evocând lumea sacrosantă). Căci și aceasta era (și este!) o „estetică a intervalului”, ce îmbină „contrariile” și rezolvă dihotomia dintre teologie și artă. Placheta *File de acatist* scrisă de Valeriu Anania în America și publicată și în țară într-un circuit închis, conținea o altfel de poezie decât cea laică (promovată oficial), se racorda la tradiția bizantină, reactualiza o specie literară religioasă. Un conținut ideatic într-o formă poetică și „muzicală” aleasă – aceeași normă estetică, dar într-o formulă spirituală prohibită atunci ... Conceptul de *ideologem* arăta că trebuia luată în considerație această formulă, trebuia ca, în spiritul libertății, să fie promovată și această alternativă! Dobândeam curaj, libertate, launtric ... Se schimbă, încet, dar sigur, „macazul”! ...

Aș zice că, de la un timp, asupra acestui autor-monah îmi focalizam prețuirea și interesul, căutând să-i percep, să-i înțeleg și ... împrapiez intuiția poetică și metafizică, *metafora germinală* – cum i-a plăcut să-i spună însuși Domniei-Sale. Aceasta ar fi, în planul mitului, forța dublă a simbolului mitic, iar, în plan religios, relația dintre Logosul divin și logosul poetic (metafora este, etimologic, un transfer!); să recunoaștem: pentru îmbinarea acestor planuri nu sunt mulți dăruțiți ...

Aș fi fericit dacă, pe parcursul cărții de față, la momentul potrivit, aș putea ajunge, prin intuiție metafizică, la relația germinală. Este năzuința, chiar obsesia mea, cea care m-a făcut să susțin, din subconștient, acest demers complex și obositor, atunci când el avea sincope. Și, parcă pentru a nu fi de ajuns, acestui „miez” metafizic și metaforic i se adaugă taina autorului, misterul „laboratorului” său, în care, de la un timp, tălmăcind Sfânta Scriptură, și-a ridicat „ștacheta”, pentru a se apropia, în spirit și meșteșug, poezilor și naratorilor biblici inspirați.

Voi reuși sau nu, doar Cel de Sus va arăta! Știu atât: că sunt dator să-mi fac drumul ...

6.

Cu trecerea anilor, proporțiile („metafizice”) ale omului, scriitorului și teologului cu care mă simțeam de departe afin, se configurau monumental și-mi ridicau mereu „ștacheta” la

care trebuia să mă situez în plan cultural-spiritual, pentru a-i putea fi în preajmă cu dragostea și smerenia cuvenite.

A fost mai întâi acel excepțional poem religios în proză – îmi îngădui să-l definesc și astfel – care este volumul *Cerurile Oltului* (1990), capodopera sa în eseistică; ceea ce-mi era mai drag aici – mișcarea lejeră a minții și sufletului pentru a conexa văzutul cu nevăzutul, *recte* așezămintele de cult din eparhia Râmnicului și Argeșului ori icoanele și frescele selectate, cu vibrația interioară a semnificațiilor lor cultural-istorice și teologice – îmi stârnea, în modul cel mai firesc, fără nimic emfatic, reverberante delicii spirituale. Și estetice, pentru că, de asemenea, regăseam „la tot pasul”, acea modelare a limbii române actuale ca să îngemâneze sonori vechi și noi, într-o armonie aleasă.

Corelativ în frumusețea limbii, în substanța spirituală și tehnica artistică, dar și în timpul (aceiași) de apariție editorială, mi-a fost și acel excelent opus narativ *Amintirile peregrinului apter* – volum „de sertar”, care *s-a zămislit sub pământ*, adică prin evocările orale din închisorile Jilavei, Târgu-Jiului și Aiudului, dar care a fost scris *pe dinăuntru* în viața „de afară”; carte în care nu știi ce să prețuiești mai înainte: mlădierea cuvântului, arhitectura textului, pendularea între real și imaginar, între pragmatic și metafizic, haloul spiritual al istoriei survolate, subtilitatea teologului și, nu în ultimul rând, artisticitatea autorului ...

Ambele lucrări, probe de putere spirituală și artistică, piscuri ale operei celui care – de n-ar fi avut un destin atât de sinuos, expus primejduirii vieții timp de aproape două decenii (1946-1965), la vârsta tinereții creatoare, purtându-și și desăvârșindu-și lucrările în minte, pe drumuri ori în celule, doar târziu scriindu-le – ar fi putut da culturii și spiritualității noastre încă alte mari opusuri.

7.

Nu m-a mirat deloc când, în 1993, am aflat că arhimandritul de la Văratec, discipolul marelui patriarh Justinian și fostul director al Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, scriitorul-cărturar și teologul „de subțire”, ce se retrăsese aici pentru a tălmăci *Biblia* la ceasul de azi al limbii române, a fost, cu voia lui Dumnezeu, ales să păstorească în scaunul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, pentru a întări ortodoxia în această vatră sacră a românilor ...

A păstrat legături bune cu Vâlcea natală. Încă în 1991 acceptase să ne fie președinte de onoare al nou-înființatei Fundații Culturale „Sfântul Antim Ivireanul”. În 1995, înainte de a ajunge la o reuniune de toamnă la Patriarhie, s-a oprit la Râmnic și a lansat, în premieră națională, *Noul Testament* în versiunea Domniei-Sale. Și a făcut la fel, în anul 2001, și cu versiunea integrală a *Bibliei*, atunci tipărită. Astfel, a cinstit Râmnicul, primind și cinstirea acestuia, ca cetățean de onoare în anul de grație 2001.

Atunci, când Înalt Preasfințita Sa împlinea 80 de ani, i-am dus la Cluj o primă broșură dedicată *Du-te, vreme, vino, vreme!*, realizată la editura „Buna-Vestire” a părintelui Nicolae State-Burluși, cu binecuvântarea P. S. Gherasim; ea cuprindea un prim documentar biobibliografic întocmit de (studentul) Gabriel Enache, precum și pagini alese și aprecieri critice selective, cercetate și așezate de mine ... Și când, în incinta Arhiepiscopiei clujene, plecându-mă să-i sărut mâna cea purtătoare de har, n-am mai avut alt „dar” decât să-i vorbesc despre proiectul inimii mele de a-i dedica o carte și i-am primit binecuvântarea, deodată pe umerii mei, în loc de aripi, s-au așezat grele poveri ...

Cei zece ani care au trecut de la acel moment unic din viața mea ar fi trebuit să fie mai devreme fructuoși, dacă obligațiile profesionale de catedră și cele social-culturale din Râmnicul cu o tradiție spirituală prestigioasă și o actualitate păstrându-i „focul din vatră” nu m-ar fi sustras de atâtea ori de la studii și articole destinate scriitorului și teologului de excepție în al cărui univers mi-am propus să fiu, cu creion și hârtie, pelerin.

Doamne, cât mi-a fost de greu, prin fragmentarismul și agitația vieții cotidiene, să stăru în „aura” operei Domniei-Sale și să afl, fără multe puncte de suspensie, expresivitatea cuvenită! ... Cu cât mă întrerupeam mai des, cu atât îmi era mai dificil să „înnod” lucrurile de unde le lăsasem, iar statuia celui de care mă depărtasem temporar, mi se părea, la reapropiere, mai uriașă, copleșitoare, pe când ea însăși înainta liturghisind, arhiereste, cuvântul biblic tălmăcit și atâtea fapte ecleziale binefăcătoare în partea de țară încredințată păstoririi. De ce n-aș recunoaște?: nu o dată am ezitat, în răstimp, fiindcă de atâtea ori împlinirea intenției mele mi-a apărut plină de obstacole și riscuri. (Care vor sta, probabil, și în calea celor ce îmi vor urma, pentru ca să le depășească și ei, în felul propriu ...).

8.

Obstacole ... Mai întâi, convertirea percepției proprii, inerent subiective, într-o perspectivă (pe cât se poate!) obiectivă, neutra-

lă. În baza reducerii la „un numitor comun” a referințelor critice (uneori, nici acest lucru n-a fost posibil, ele grupându-se și configurându-se mai mulți „numitori comuni”). Sau în baza unor criterii certe, canonice (într-o epocă de relativizare a canoanelor?!).

Numai că personalitatea acestui autor, îndeosebi în operele literare (poezii, poeme dramatice, povestiri, roman, portretistică memorială), „iese” din canon, este liberă și originală. El este dintre puținii care, sub aparența realismului, au în substanța operei, funciar, mitul (comportând, deci, analiza prin intermediul esteticii mitului); este dintre puținii care adoptă mitul creștin ca substanță a vieții proprii, ca și a vieții și acțiunii multora dintre personajele sale (implicând, deci, percepția operei și prin mediația esteticii teologice). În același timp, dincolo de aparența tradiționalismului ideologic și imaginal, este un autor deschis vieții, actualității și, ca atare, modernității, cu o problematică mereu racordată la prezentul concret (istoric), dar și la cel etern (transcendent), ambiguitate căreia îi caută răspunsuri menite să ridice (în spirit) omul de azi, nu să-l piardă (în neant).

Aproape fiecare operă a scriitorului Valeriu Anania are multe fațete (tematice) – cum s-a demonstrat excelent, de către Lucian-Vasile Bâgiu, în legătură cu firele de acțiune din romanul *Străinii din Kipukua* – și, de aici, necesitatea concertării mai multor perspective și metode critice. O complexitate greu de „stăpânit” în „cheia” raportului dintre subiectivitate și obiectivitate critică, ca și a celui dintre canonicitate și originalitate.

Problemele constituirii operei de artă și ale receptării sale critice nu sunt aceleași în cazul operei teologice. Dacă pentru opera artistică originalitatea este funciară, pentru opera teologică ea poate să apară drept erezie. Față de canonul patristic al dogmei creștine, orice contribuție a unui teolog ortodox ulterior nu poate face decât să-l actualizeze, să-l nuanțeze ori să-l completeze, fără a ieși din făgașul lui; adică, nu poate face decât, cu un termen muzical, „variațiuni pe aceeași temă” (ca la Bach și muzica lui clasică). „Noncanonul” contribuției teologului nu este de grad prim, o inovație, ci este de grad secund, o „variațiune”; îi este îngăduită doar o teologumenă. Astfel, un teolog ortodox, inclusiv cel contemporan – de pildă, Bart din volumul *Cerurile Oltului* – este un clasic, „lucrează” în făgașul a ceea ce este general-valabil (adică, dogma) ... Ca atare, în opera teologică a lui Bartolomeu Valeriu Anania (poeziile-acatist, traduceri din mari poeți creștini precum Grigorie de Nazianz, tălmăcirile și hermeneutica la cărțile *Bibliei*, ca și eseurile, studiile și articolele de istoria Bisericii și artei religioase, ori comentariile omiletice și liturgice), ideea proprie, „variațiunea” sau teologumena (pe cât posibil, personală), are, în raport de contextul producător, ipostaze ori grade diferite, integrate, însă, aceleași concepții general-valabile a dogmei.

Dar clasic este (Bartolomeu) Valeriu Anania și în creația sa artistică. O spusese Tudor Arghezi în „Predoslovie” sus-amintită: *Miorița nu-i un poem de la o zi la alta și de la o săptămână la alta. Încă destul de tânăr, autorul ei se învecinește cu clasicul adevărat.* Marele poet se referea la spiritul peren și perfecțiunea formală a acestui prim poem *cu măști*, atât de asemănător, ca atmosferă, cu o tragedie antică greacă. Pornea, firesc, de la condiția mitului, așezat dintru început *sub specia aeternitatis*, ca expresie imaginală a unor adevăruri general-valabile. În făgașul unor mari mituri românești (și ele, canonice), autorul nostru a produs (în pentalogia dramatică) „variațiunile” lui, actualizând, nuanțând, reliefând câte o anume fațetă sau descoperind câte o alta ...

Această (neașteptată) analogie de natură clasică între cele două tipuri de opere (ale lui Bartolomeu Valeriu Anania) ne îndeamnă să căutăm în continuare un „numitor comun” al acestora, prin prisma personalității autorului, ca și prin prisma conținutului ideatic și a stilului său. Răspunsul, chiar dacă se lasă așteptat, va fi, desigur, pozitiv. Așa cum vădește în mod deplin volumul *Amintirile peregrinului apter*, un fel de chintesență a celor două tipuri de opere, există o seamă de trăsături comune: întrepătrunderi de real cu imaginar în „cheie” religioasă, o sacralizare a spațiului și a timpului (istoric) prin ctitorii creștine, un circuit dinspre sacru spre profan și invers, un „zbor” între Contingent și Transcendent, care implică, în orizontul concret (natural și istoric), vibrația celui etern.

Ne întoarcem astfel la o aceeași trăsătură esențială menționată mai sus: caracterul clasic, așezarea lucrurilor *sub speciam!* general-valabilului. De aici, din nou, întrebarea inițială: în percepția noastră mai vădim subiectivitate? Sau doar obiectivitate? Dobândind „numitorul comun” – clasicitatea autorului –, putem spune că avem criteriul neutral, obiectivitatea; dar vom pierde subiectivitatea inerentă? Răspunsul se află „la mijloc”: ele vor fi, oricum, în doze conjuncte!

Ioan St. Lazăr

fragment din vol. Bartolomeu Valeriu Anania
– „Grelele cuvintelor”, în curs de editare.

„Am aflat cu adânc regret vestea trecerii la cele veșnice a Înaltpreasfințitului Sale Bartolomeu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. În aceste momente de tristețe pentru credincioși și pentru Biserica Ortodoxă Română, doresc să îmi exprim respectul și profunda prețuire față de devotamentul cu care Înaltpreasfinția Sa a slujit deopotrivă Biserica și cultura română, aducând laolaltă vocația teologică și formația sa remarcabilă de cărturar.

Dumnezeu să-l odihnească!”

✎ **Traian Băsescu, președintele României**

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu a fost o personalitate uriașă în Biserica Ortodoxă, cu multe calități spirituale. Orator cu har, avea o putere de convingere extraordinară. Lumea îl aproba dând din cap și, uneori, chiar aplaudând în timpul predicilor sale, lucru neîntâlnit în biserică. Mare român! De la greva studențească din 1946 și până la moartea sa, a rămas același vajnic apărător al drepturilor românilor și valorilor naționale, suferind pentru aceasta la el acasă. Aspru, dar și corect cu supușii săi, nu-i plăcea să dea o dispoziție de două ori. Nu revenea pentru nimic în lume asupra hotărârilor luate. Preoții au învățat prin aceasta că dispozițiile se execută, nu se discută. În felul acesta a instalat în Biserică ordinea și ascultarea. A numit în funcțiile de conducere nu numai oameni competenți, ci și preoți agreați și iubiți de colegii lor, oameni pe care preoții i-ar fi ales cu amândouă mâinile.

Părinte, îndrumător și apărător al preoților! „Decât să încingi în unt și să te uiți în pământ, mai bine să încingi în sare și să te uiți la soare”, ne învăța citând-o pe mama sa, o țărăncă cu multă înțelepciune. Mare filantrop, prin Fundația care-i poartă numele și căreia i-a lăsat moștenire averea sa și prin alte proiecte al căror efect se va vedea în viitor.

Ce să spun despre excepționala sa operă teologică și literară! De aceea ne-am mândrit întotdeauna cu ierarhul nostru, pentru care alte culte ne invidiau. Mitropolit, dar și fost pușcăriaș în temnițele comuniste, ne învăța: „Totul este ca atunci când ești în fundul prăpastiei să nu disperi, să nu deznădăduiești și atunci când ești în vârful muntelui să nu amețești”. Cât timp a fost spitalizat în țară și în străinătate am suferit alături de el și nicio jertfă nu ar fi fost prea mare pentru noi pentru a-l menține în viață. Voiam să nu moară niciodată. A lăsat în urmă un mare gol.

Știm că a plecat la Domnul în lumea spiritelor, de aceea îl rugăm pe Milostivul Dumnezeu să-i rânduiască sufletul său nobil între aleșii Săi!

✎ **Pr. Ioan Jeler**

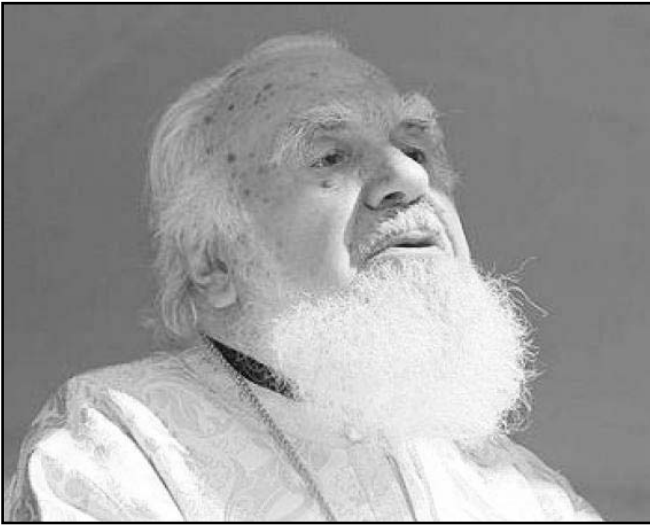
Există momente în viață în care dispariția unui om creează o profundă tristețe, pentru că ai un sentiment că o dată cu el dispăre și țara. Acesta este sentimentul și starea pe care o trăiesc știind că Înaltpreasfinția Sa Bartolomeu Anania nu mai este. Este o retragere din ființa națională cutremurătoare care ne costă, dar deoarece suntem creștini, știm că ea nu este neant și că se duce spre cele veșnice și că prin credința noastră știm că de acolo lucrarea lui Dumnezeu se face. Fără această credință nu putem merge înainte. Sunt cuprins de această tristețe.

În momentul ăsta mă gândesc că marii oameni din România se văd mai puternic prin lipsă și mă gândesc cu durere ce înseamnă România, și mai ales Ardealul, această rană încă nevinedată a neamului românesc și această dimensiune a țării, care rămâne o pradă în continuare, fără acest păstor și atlet al creștinismului, care a stat de veghe pe cont propriu în Biserica Românească, pentru că nu prea a avut suținere. O atitudine curajoasă fără egal, un ierarh pentru care ar fi invidioși sau invidioase multe țări ortodoxe sau catolice, pentru asemenea statură. Este cutremurător cum s-a retras în ultima perioadă a vieții. L-am întâlnit acum o lună și parcă avea această decepție cumplită vis-a-vis de ceea ce se întâmplă cu țara aceasta și chiar cu problemele din ortodoxia românească. Un om de demnitate, un om care a suferit până la dimensiunea martiriului. Să ne gândim la cei care, în timpul vieții, l-au insultat, au încercat să-l demonetizeze, să-l acuze, să-l marginalizeze. Și creștinește să-i iertăm, pentru că Înaltpreasfinția Sa Bartolomeu Anania i-a iertat, dar este momentul să-i și cităm acum, ca să nu-i uităm, pentru că Bartolomeu Anania s-a dus în groapă cu sufletul poporului român și cu credința în Iisus, dar nu cu dușmanii lui, pe care el i-a iertat. Mă gândesc că poate este un moment și pentru aceștia, să se reculeagă. Semnul meu de întrebare este: „Ce se va face Ardealul fără Bartolomeu Anania?”. Ardealul, care începe să fie din nou pradă pentru cei care nu renunță și nu vor să renunțe la resentimente și la certitudinea că acest pământ este, a fost și va fi pământ românesc.

Bartolomeu Anania rămâne granița peste care nu se trece în Ardeal!

✎ **Dan Puric**

MESAJE

Începând cu seara decesului, întâmplată luni, 31 ianuarie anul curent, mass-media scrisă și vorbită a afectat spații largi cu imagini din viața Mitropolitului Bartolomeu, oameni de cultură și prelați de marcă au creionat personalitatea sa, manifestând fiecare regretul plecării. Și noi, preoții municipiului Cluj-Napoca, avem aceleași sentimente de regret al despărțirii de venerabilul nostru ierarh, Înaltpreasfințitul Bartolomeu, de la care am avut multe de învățat. A fost un om exigent cu el însuși și cu noi. A lucrat la parametri ridicați, ordonat în ceea ce făcea, a fost o bogăție pentru noi: bogăția minții, a culturii, a înțelepciunii sale, trecea în sufletele noastre dorința de a-l reîntâlni, de a-l asculta, de a ne povesti din viața sa și de a ne da soluțiile cele mai potrivite în problemele cu care noi ne confruntăm. Conferințele noastre preoțești, prezidate de Înaltpreasfințitul Bartolomeu, erau adevărate zile speciale, așteptate cu mare interes de către toți preoții. Tocmai pentru acest lucru, acum, la despărțire, îl regretăm, dar ne și mângâiem că am avut un asemenea ierarh. Trăim fiecare cu dorința reîntâlnirii dincolo de poartă, așa cum îi plăcea să spună, în Rai.

Dumnezeu să-l odihnească!

✎ **Pr. Gheorghe Dragoș Braica**

orbind de numele scriitorilor clujeni, voi spune simplu: scriitorul Valeriu Anania s-a stins din viață. În martie ar fi împlinit 90 de ani.

Plănuiam sărbătoriri, speram să-i fie suferința trecătoare. Om de vastă cultură și de mare noblețe, a răspuns cu generozitate invitațiilor noastre și și-a mărturisit nu o dată mândria, bucuria de-a se prenumăra printre scriitori. A debutat în 1936, în revista *Vremea*. Membru al Uniunii Scriitorilor din 1978, s-a transferat în anii din urmă la Filiala Cluj. A fost alături de noi la lansarea marelui almanah *Cuvinte*, dar și la edițiile succesive ale Festivalului Internațional Lucian Blaga. Textele sale sunt prezente în multe dintre antologiile breslei. Ne-a primit cu căldură și elegantă simplitate ca pe niște vechi prieteni, la reședința de la Nicula. A vorbit îndelung despre cărți și despre biblioteci mirabile, teritoriu în care se mișca dezinvolt, cu profunzime și rară expresivitate, cu plăcerea cuvântului potrivit. Poet, dramaturg, prozator și traducător, a lăsat în urma sa o operă vastă și consistentă. Iată câteva titluri care vorbesc singure despre cuprinderea minții sale: *Miorița*, *Meșterul Manole*, *Du-te vreme vino vreme*, *Păhărelul cu nectar*, *Geneze*, *Steaua zimbrului*, *Poeme cu măști*, *File de acatist*, *Greul pământului*, *Rotonda plopilor aprinși*, *Anamneze*, *Amințirile peregrinului Apter*, *Cerurile Oltului*, *Imn Eminescului*, *Hoțul de mărgăritare*, *Din spumele mării*, *Atitudini*, *De dincolo de ape ș.a.m.d.*

A tradus într-o limbă română extraordinară Biblia, a fost răsplătit cu premiul pentru dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România, cu premiul special al Salonului de Carte din Oradea, cu marele premiu pentru poezie al Festivalului Internațional Lucian Blaga și cu premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor, filiala Cluj. A primit Ordinul Național pentru merit în grad de „Mare Cruce”. Tudor Argezi avea dreptate: „Valeriu Anania stăpânește versul și limba magistral, măestriile lui cresc înalt, sporite de un talent desfășurat în sus. Nimeni nu-l aștepta să vie și el a venit, de unde, de neunde, așa cum s-a ivit zăcând din fulgere și piatră. Anania se arată într-alte vremi, când pulbera stărnită de telegarii lui nu mai oprește ochii să vadă. Că poetul rămâne incomod, e natural. E pismuit, l-am auzit clevetit și o să fie, poate, pe ici pe colo contestat. Atât mai rău și atât mai bine”. Deci, cărțile sale îi vor supraviețui cu siguranță, dincolo de bine și rău. În acest ceas de durere, scriitorii clujeni, întreaga comunitate culturală clujeană este întristată și regretă dispariția sa. Este o pierdere pentru viața culturală clujeană, este o pierdere pentru breasla scriitoricească. Singura consolare a tuturor este că ne rămân cărțile sale, gândirea sa, sfinția sa, toate prinse în pagini.

Odihnească-se în pace!

✎ **Irina Petraș**

Considerăm că trecerea în eternitate a Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu Anania este o mare pierdere pentru Cluj. În același timp, prin tot ceea ce dânsul a lăsat în urmă, ca și implicație în viața spirituală și în comunitatea locală, dublat prin ceea ce a lăsat prin scrierile pe care le-a publicat, considerăm că va rămâne alături de noi în cultura și în spiritul comunității clujene și nu doar, ci și în cea națională.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

✎ **Constantin Ciuce**

Universitatea de Medicină și Farmacie Grigore T. Popa din Iași este îndurerată de acest moment, în care Înaltpreasfinția Sa Bartolomeu ne-a părăsit. Universitatea a considerat că Înaltpreasfinția Sa este un reper pentru cultura și spiritualitatea românească, este una dintre cele mai mari personalități pe care le-a avut poporul român, un om de mare cultură, de spiritualitate și un reper moral. Aceasta este rațiunea pentru care Universitatea i-a acordat titlul de Doctor Honoris Causa și recunosc că am fost impresionați de alocuțiunea pe care Înaltpreasfinția Sa a ținut-o la Iași, despre ipostazele cuvântului, alocuțiune care se găsește și acum pe site-ul universității și care este un moment din istoria seculară a acestei instituții. Transmitem condoleanțe tuturor credincioșilor, pentru care Înaltpreasfinția Sa a fost un adevărat părinte spiritual și speranța că opera sa va fi continuată chiar și de mireni, de cei care l-au respectat și care îl vor respecta în continuare.

Odihnă ușoară!

✎ **Vasile Astărăstoia**

Legăturile

IPS Mitropolit Bartolomeu Anania
cu Mănăstirea Vărativ

✎ Stavrofora Iosefina Giosanu*

estea trecerii la cele veșnice a IPS Mitropolit Bartolomeu Anania s-a răspândit ca un fulger în întreaga Biserică Ortodoxă. Fiecare, în felul său, a simțit fiorul despărțirii vremelnice de cineva care a fost iubit, apreciat pentru calitățile sale excepționale, sau pentru operele lui inegalabile pe care le-a lăsat Bisericii Ortodoxe și culturii românești.

Despre activitatea și împlinirile, pe multiple planuri, ale eminentului Ierarh se va vorbi de acum multă vreme. Cu siguranță că cei ce au avut imensa șansă să-l fi cunoscut se vor strădui să-i zugrăvească chipul și personalitatea, să-i descrie mersul terestru al Ierarhului cărturar care a marcat ca nimeni altul cultura românească și spiritualitatea poporului nostru de la sfârșitul mileniului al II-lea și începutul celui de al III-lea.

După cum se știe un crâmpoi din viața pilduitoare a Mitropolitului, de vrednică pomenire, Bartolomeu Anania, s-a derulat în Mănăstirea Vărativ. Șederea sa în acest loc mă obligă să evoc perioada aceea atât de fructuoasă și de plăcută, așa cum a mărturisit-o adesea eruditul ierarh. Aceasta o fac nu numai în calitatea mea de stareț a acestui așezământ monahal, dar și de martoră a acelor timpuri, pentru că mă număr printre cei ce au avut imensa șansă să-l cunosc personal și să-i stau în preajmă, observându-i activitatea și modul impecabil de a-și petrece timpul. În acest sens, în cele ce urmează, ca o datorie de onoare și sfântă față de marele ierarh, voi încerca să-i schițez un succint portret, așa cum l-am văzut personal, în acele vremuri în mănăstirea noastră, care, sper să se adauge la celorlalte evocări ce se fac în aceste zile de maximă durere la trecerea lui în odihna lui Dumnezeu.

Așadar, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a fost unul dintre cei care a întregit șiragul de personalități ale culturii românești care au trecut sau au rămas un anumit timp la Vărativ. Între aceștia amintim: Eminescu, Sadoveanu, Vlahuță, Calistrat Hogaș, Ibrăileanu ș.a., toți aceștia găsim în spațiul sacru al acestei mănăstirii, inspirația divină, creând uneori cele mai semnificative opere din viața lor. IPS Mitropolit Bartolomeu s-a folosit și el de acest spațiu binecuvântat de Dumnezeu. În „Memorii”, evocă copios timpul petrecut la Mănăstirea Vărativ. În această oază de liniște și meditație s-a întâlnit cu multe personalități ale culturii noastre. L-am văzut cum petrecea ore nesfârșite în convorbiri literare cu distinsa doamnă academiciană Zoe Dumitrescu Bușulenga (Maica Benedicta). Tot aici s-a întâlnit cu poetul Ion Alexandru cu care vorbea în

imne și poeme. Îmi amintesc, apoi, de zilele pe care le petreceam în convorbiri duhovnicești cu Părintele Ioanichie Bălan.

Șederea Mitropolitului Bartolomeu Anania la Mănăstirea Vărativ a fost cea mai prolifică din punct de vedere al activității literare. Din anul 1979, când s-a pensionat din activitatea pe care a avut-o la Institutul Biblic al Sfintei Patriarhii, a ales Mănăstirea Vărativ ca „azil al bătrâneților

Ciopron al Romanului care străjuiește colina din partea de sud-est a mănăstirii. Practic nu-l vedeam niciodată ieșind fără rost din apartamentul său. Toată săptămâna o petrecea la masa de lucru și scria, scria, scria, ... Duminică și în sărbători lăsa masa de lucru pentru Sfânta masă a Altarului. Cobora la Biserica mare din incinta mănăstirii și slujea Sfânta Liturghie împreună cu preoții slujitorii ai mănăstirii. Nu era mare „tipicar”, însă neîndemânarea liturgică era uitată de toți când începea să rostească predica. Vorbea într-o manieră atât de elegantă și pe înțelesul tuturor încât maicile și cei prezenți parcă retrăiau epoca Sfântului Ioan Gură de Aur. Și astăzi multe din maicile noastre retrăiesc cuvântul pătrunzător al „Părintelui Anania”. După Sfânta Liturghie se retrăgea din nou în apartamentul său și reîncepea să scrie. Din când în când se mai separa de masa de scris și mergea pe sub poala pădurii pentru a se destinde în mirificul peisaj al Mănăstirii Vărativ. Parcă sorbea din ozonul de brad acea putere și inspirație pentru a scrie mai departe operele sale.

La Vărativ a scris cele mai multe poezii, volume de proză *Rotonda plopilor aprinși*, *Amintirile peregrinului apter*, *Greul pământului*, *Cerurile Oltului*. Tot aici a început și desăvârșit diortosirea Sfintelor Scripturi ce avea să devină, în anul 2000, *Biblia jubiliară a Sfântului Sinod*. După cum se știe a rămas în oaza spirituală de la Vărativ până în anul 1993 când, așa cum spunea „bătrânul soldat a fost chemat sub drapel”. Astfel, la chemarea Bisericii, părăsește locul de inspirație al mănăstirii noastre pentru a deveni Arhiepiscopul Clujului și Feleacului, apoi Mitropolit al provinciilor din nordul Ardealului.

În ceea ce privește amintirea șederii IPS Sale în Mănăstirea Vărativ, aceasta a rămas vie și neștearsă. Va fi permanent pomenit la Sfintele slujbe săvârșite la cele trei Biserici ale mănăstirii noastre, iar numele IPS Sale va rămâne înscris în panteonul marilor oameni de cultură care au petrecut în această oază de spiritualitate de-a lungul veacurilor.

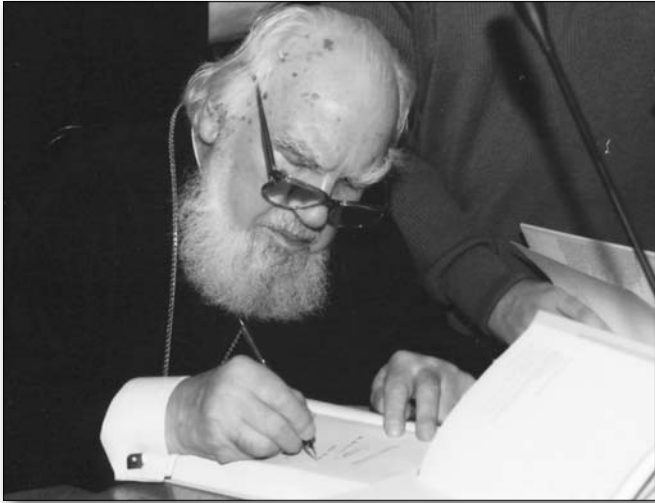
Veșnică lui pomenire.

* Stareța sfintei Mănăstiri Vărativ.

Limbă – credință – vitejie - coloanele dăinuirii noastre -*

Pr. Ioan Morar

scilând între două teme care ar fi putut constitui comunicarea noastră din acest an, au survenit tulburările petrecute la Toplița care ne-au detur- nat planurile spre o a treia temă, socotind-o stringent necesară. Ea ar vrea nu doar să ne rețină atenția câteva zeci de minute cât ar dura comunicarea, ci mai ales să ne angajeze pentru mai multă vreme în parcurgerea unei opere literare de o rară frumusețe, întrunind în mod strălucit cele trei elemente cărora la datorăm supraviețuirea pe aceste meleaguri ca neam cu un tezaur existențial de excepție.

Personalitatea spre care cu sfială dorim să atragem *băgarea de seamă* (cum atât de frumos spunea Cezar Bolliac cu prilejul pătrunderii lui Hamlet în cultura românească) se leagă, printr-o dramatică aventură, și de Toplița Română, generoasa gazdă a acestor întruniri.

Cu 64 de ani în urmă eroul evocat în comunicarea noastră, student fiind la trei facultăți concomitent, își asumă haiducește rolul de lider al studenților din capitala Transilvaniei într-o violentă confruntare cu revizionismul maghiar hoțeste drapat sub masca comunismului abia infiripat. Urmarea a fost excluderea sa din toate facultățile, expulzarea din centrul universitar, fără dreptul de a se mai întoarce atâta timp cât trăiește generația care l-a cunoscut, impunerea unui domiciliu forțat la Mănăstirea Sfântul Ilie din Toplița, unde ajunge după un umilitor drum din post în post, punerea sub o riguroasă urmărire, iar mai apoi condamnarea la 25 de ani muncă silnică.

Eroul nostru, pe atunci tânăr monah, este încă printre noi și cred că l-ați identificat deja în persoana celebrului ierarh al Clujului și mitropolit al părții de nord-vest a Transilvaniei, Bartolomeu, sau polyvalentul scriitor Valeriu Anania.

Nu intenționăm nici măcar să-i schițăm o biografie, cu atât mai puțin să-i descifrăm vasta operă literară ce scânteiază în toate genurile: poezie, dramă, roman, memorialistică, epistolă. Despre acestea s-a scris mult și se va mai scrie încă, cu competență și tragere de inimă. Noi dorim doar să îmbiem la o apropiere cu încredere de acest *spirit enciclopedic creștin, dramaturg al sacrificiului din mitologia națională, prozator al izometriilor existențiale, poet de expresie biblică având ca surse: înalta credință, apărarea sănătății graiului și a istoriei, tot mai umbrite de conspirația tăcerii post-moderne* cum minunat îl încondeiază un entuziasmat confrate, profesorul universitar și poetul Virgil Nistru Țigănuș, care fără nicio reținere îl numește *un patriarh al culturii naționale – întreită pildă a demnității*.

Profilul moral, spiritual și intelectual al marelui mitropolit Bartolomeu se lasă cu destulă ușurință cunoscut din scrierile sale. Dar pentru aceasta trebuie să i le citești pe răgaz, să te lași purtat pe urmele lui. Ori pentru a străbate acest traseu îți trebuie forță, pasiune și ... merinde pentru multă vreme. Înălțimile ametoitoare ale cugetării teologului și gânditorului devin spăimoase când vezi prăpăstioasele abisuri peste care zboară, chiar dacă limbajul măiestrit îndulcește și netezește calea peregrinului. La urma urmei nu cunoașterea sa și nici urmarea, oricât de găfâitoare, ar fi problema cea mai dificilă, cât încercarea de a le exprima acestea cu propriile tale cuvinte. Niciodată nu aș fi crezut că e atât de greu să conturezi prin cuvinte, fie cât de sumar, portretul unui om care prin excelență este maestru al cuvântului. Pe cât de ușoare și îndemănoase par ele (cuvintele) la prima vedere – și sunt de vreme ce toată lumea

se folosește de ele – pe atât de grele devin când le pui să spună ceva. Înțeleg abia acum de ce părintele spațiului mioritic, care și-a făcut din cuvinte un adevărat templu, le-a numit *pietre*. A le rândui logic, a construi din ele imagini, a le folosi la temelia unor adevăruri este munca sisifică cu bolovanul care se rostogolește mereu amenințător. Mă gândeam la un moment dat că dacă mi-ar fi dat târcoale un dram de har de a mânuși penelul sau de a mă juca cu armoniile mi-ar fi fost mult mai la îndemână această temerară tentativă. Un tablou reprezentând o Intrare triumfală a unui erou în capitala unei provincii din care a fost expulzat oarecând sau o Simfonie a Destinului ar fi fost destul pentru a se regăsi în ele. Dar mă gândesc oare ce dimensiuni ar fi trebuit să aibă un asemenea tablou sau ce spectru de culori ar fi trebuit să-l însuflețească pentru a fi pe măsura celui ce în *Cerurile Oltului* ori în *Amintirile peregrinului Apter*, aceste salbe ale Carpaților, se joacă cu atâta ușurință cu imaginile, cu câmpul vizual al ideilor. Iar acea inchipuită Simfonie a destinului oare ce clocot de armonii ar trebui să o miște pentru a se constitui într-o înaintemergătoare a celui ce în *Anamneze*, în *File de acatist* sau în *Imn Eminescului* pune cuvintele într-o vibrație lirică încântătoare, adică le muzicalizează încât îți vine să lecturi cântând. Așa că nu ne rămâne decât tot cu ajutorul cuvintelor să jalonăm o potecă înspre ierarhul scriitor și opera lui. A mai existat o încercare de acest fel din partea noastră. Și oricât de neinspirată ar fi fost tot nu aș vrea să se piardă, de aceea o reproduc în rândurile de față.

Era în iarna lui 1993 când, în calitate de membru al Adunării Eparhiale Cluj, întors de la București plin de satisfacție și entuziasm pentru reușita de răsunet a Colegiului electoral care chema pe *bătrânul oștean sub drapel*, am încercat să-mi materializez sub o formă oarecare această stare euforică. Ar fi rămas doar pentru mine dacă un grup de colegi nu m-ar fi silit să o fac publică cu ocazia mesei festive de la instalarea noului arhiepiscop al Clujului. Așa că în încheierea șirului de vorbitori, cu tremurul pe buze, apar și eu cu acest crochiu de suflet pe care cu oarecare naivitate l-am împodobit cu floricele de acatist. Faptul că această schiță de portret apărea în versuri nu înseamnă că era și poezie, chiar dacă în sine așa ceva s-ar fi vrut, nicidecum un temeinic laudațio. (...)

Acum când aproape întreaga operă literară ne este la îndemână, tentația de a-l însoți pe autor prin acea lume de basm din *Amintirile peregrinului Apter*, această adevărată salbă a Carpaților, cum o numea la început, devine aproape irezistibilă. Și aici trebuie să precizăm că fără a-i deveni tovarăși de călătorie nu ai nicio șansă a-l înțelege. Iar odată ce ai reușit să guști din trufandalele literare ale lui Valeriu Anania, hrana spirituală îți este din belșug asigurată, deoarece *cuvintele* sale devin realmente *bune de mâncat*, cum ar spune Rubem A. Alves, cititorul identificându-se, fie cât de puțin, cu hrana pe care o consumă.

Toate genurile literare pe care le abordează, și le abordează cam pe toate, își au un izvor comun: povestea. Aceasta nu pentru a o circumscrie la ceea ce termenul pare a spune la prima vedere, ci dimpotrivă, pentru că de aici se poate merge în orice direcție. Povestea poate fi o simplă improvizatie, o legendă, după cum poate fi și o istorie, o dramă, poate urca spre filosofie și teologie, poate zbura pe aripile poeziei, se poate regăsi în creații de orice natură, de la adevăruri riguros verificabile până la fantezii dintre cele mai subtile. Totul e ca ea să fie împodobită frumos cu imagini cât mai pastelate, rânduite într-o logică bine șlefuită, metafora să fie în lumea ei, comparația să facă trimiteri adecvate, iar cuvintele să curgă asemenea unui rău povestitor în unda căruia să se oglindească de la un capăt la celălalt și soarele și luna și norii și bolta senină și lianele de pe maluri. Ei bine, doritorii de frumos se pot desfăta de toate acestea în contact cu opera *Val-Bartiană*. Pentru că aceasta, fie că este vorba de teatru ori de poezie, de studiu de specialitate sau note de călătorie, de memorii ori de Scrisori pastorale, este o poveste frumoasă, captivantă, credibilă. Până și cuvântările ocazionale ale autorului, ca și cele liturgice, presărate cu bubuituri de profet datătoare de fiori sau cu sclipiri suave de o gingășie căreia lacrima nu-i rezistă, se încadrează aici. Nu oferim exemple, îl lăsăm pe cel ce se va îndemna la lectura operii să aibă satisfacție de a le descoperi singur. De fapt, ele nu trebuie descoperite, acestea se aștern covor în fața cititorului, asemenea florilor dintr-o poiană, de cum deschide cartea. Încântat de *Scrisoarea pastorală* de la Nașterea Domnului din 2004, Virgil Nistru Țigănuș, va remarca în *Logosul și clepsidra*, apărută la Editura Sinteză că *acest nou poem sacru, un imn de gloriificare a corespondențelor tainice al Creatorului cu creaturile ne îndreptățește să spunem că, prin glasul scriitorului – ierarh Bartolomeu Anania – teologia poate fi ascultată*

ca poesis. Da, acesta este farmecul cuvântului marelui ierarh, transformă în frumos tot ceea ce atinge. Un neîntrecut vrăjitor al cuvântului, care îi cucerește atât pe cei cu pretenții culturale cât și pe simplii credincioși. Este remarcabilă observația unui pelerin la un hram la Mănăstirea Nicula. Era o zi ploioasă, pelerinii, mulți veniți cu câteva zile înainte, ascultau cu evlavie *Sfânta Liturghie* și cuvântul de învățătură al celui mai înalt demnitar al Bisericii Ortodoxe Române. Dar prelungind puțin cuvântul, pelerinii au început să se miște, pregătindu-se pentru coborâre. Ultimul cuvânt l-a avut desigur ierarhul locului, adică Mitropolitul Bartolomeu. *Ați observat, părinte, a fost remarca acestui pelerin, când a început să vorbească al nostru, toată lumea a încremenit, fiecare a rămas în poziția în care era, unul cu traista pe umăr, altul aplecat să-și ridice bagajul, altul încercând să facă primii pași pentru a coborî*. Aceeași senzație o ai și când citești oricare din scrierile sale. Acest miracol se petrece nu numai în contact cu scrierile literare ori cu cuvântările rostite în public, ci și atunci când este vorba de studii. Notele, comentarii de la *Biblia* diortosită, de pildă, devin studii teologice, istorice ori lingvistice atât de captivante încât pe bună dreptate spunea cuiva reputatul profesor de dogmatică Ioan Ică sr.: *de câteva luni de zile citesc numai notele de subsol din Biblia diortosită de mitropolitul Bartolomeu*. Iată deci o altă deschidere a marelui ierarh-literat spre un domeniu atât de vast că nici nu ai cuvinte pentru a-l putea descrie. Și aici avem în vedere nu numai ușurința mânuirii limbii, ci și bogăția cunoștințelor, precum și resursele supraomenești pentru un asemenea efort. Îmi oferea odată *Caietele de lucru* (atelier biblic) cu impresionanta dedicație: *... bătăturile unui pâlmaș al Duhului Sfânt ...* Așadar să nu ni-l închipuim doar un hoinar prin crestele și poienile Carpaților pândit de jivinele politice ale vremii sau prin universul Eminescului, ci deopotrivă înjugat la una din acele temerare ostenele care au loc doar la câteva veacuri în culturile lumii, adică revizuirea cărții de temelie a existenței umane.

Cu câțiva ani în urmă, cu ocazia Adunării generale a *Astrei* ofeream Bibliotecii din Sângeorgiu de Pădure câteva cărți alături de Biblia revizuită de înaltul ierarh, cu autograf, având atunci și marea șansă de a afla părerea regretatului filolog George Pruteanu în legătură cu limbajul bisericesc. A fost atât de semnificativ pentru mine să aflu că limbajul bisericesc este vechi și nou în același timp, este așa cum încă nimeni nu l-a înțeles precum Bartolomeu al Clujului. În acest caz îi descoperim eroului nostru și calitatea de creator de limbă românească, nu doar de apărător al ei. Și aici intrăm pe filonul de aur al cronicarilor, al ierarhilor cărturari, al lui Sadoveanu, Eminescu, Arghezi și al tuturor celor ce vitejește și-au manifestat credința că împărțășirea cât mai consistentă din tezaurul cultural și spiritual al neamului este șansa dăinuirii noastre.

Încheind *Viața lui Michelangelo* Romain Rolland spunea: *Marile spirite sunt asemeni piscurilor înalte. Vântul le bate, norii le învoăluie, dar acolo se respiră mai adânc și mai cu putere. Aerul lor are o puritate care spală inimile de orice prihănire; iar când norii se împrăști, ele domină neamul omenesc*.

Nu susțin că toți oamenii pot trăi pe aceste culmi. O zi pe an însă ei să urce în pelerinaj până la ele. Acolo își vor înnoi aerul din plămâni și sângele din vine. Acolo sus se vor simți mai aproape de Dumnezeu. După aceea vor coborî din nou spre câmpia vieții, cu inima oțelită în vederea luptei de zi cu zi.

Îndemnul ademenitor al savantului de la Sorbona, care a escaladat atâtea piscuri pentru a ajunge la marile spirite ale culturii și artei îmi confirmă că nu sunt departe de adevăr atunci când în timida mea încercare am socotit că pentru a-l cunoaște și înțelege pe Bartolomeu Valeriu Anania trebuie neapărat să-i adulmecăm urmele. Din frânturi de impresii, mai mult sau mai puțin binevoitoare, din comentarii diletante ori competente chiar pe marginea operei sale, din discursuri conjuncturale sau din alte asemenea cioburi culese la întâmplare, niciodată nu o să rezulte un adevărat portret al eroului nostru. Cât de ridicoli pot fi cei care încearcă să vorbească despre personalitatea marelui ierarh sau cutează să-l citeze fără a-i fi parcurs temeinic opera.

Nu silim pe nimeni să-i placă figura ierarhului cărturar sau să-i guste comorile literare, dar dacă cineva pretinde că prețuiește limba, credința și demnitatea acestui neam, nu-l poate ocoli. De aici îndemnul nostru de a ne apropia cu tragere de inimă de cel ce ne poate purta pe aripi de poveste împodobită cu vraja metaforei pe misterioasele poteci ale istoriei, culturii, artei și spiritualității noastre ancestrale, adică prin universul nostru existențial înspre *Cartea deschisă a Împărăției*.

Așadar, cum spunea un îndemn de la prima ediție a operelor lui Shakespeare, *citiți-l o dată și încă o dată, și dacă nici atunci nu vă va plăcea înseamnă că sunteți în flagrant pericol de a nu-l înțelege!*

* Comunicare susținută la a XIII-a ediție a *Zilelor Miron Cristea* de la Toplița (17-20 iulie 2010) și publicată în volumul 4 de lucrări științifice, *Sângădaoa*.

Părintele nostru, Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu a plecat spre veșnicie

Bu regret și durere în suflet, dar cu nădejdea în mila și mângâierea care vin de la Dumnezeu, Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului anunță că în ziua de 31 ianuarie 2011, la orele 19²⁵, Părintele nostru, Arhiepiscopul și Mitropolitul **Bartolomeu ANANIA**, și-a început călătoria spre Împărăția Cerurilor.

Decesul a survenit la Secția de Terapie Intensivă a Clinicii Chirurgie I din Cluj-Napoca. Înconjurat de medici, prieteni, ucenici și colaboratori apropiați, trupul Înaltpreasfințitului Bartolomeu a cedat multiplelor afecțiuni care i-au marcat ultima perioadă de viață. Trupul celui care a fost timp de 18 ani Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului va fi depus în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, unde toți cei care doresc îi vor putea aduce un ultim omagiu.

Ziua înmormântării, în cripta ierarhilor de sub altarul Catedralei Mitropolitane, va fi anunțată ulterior.

În toate aceste zile de doliu, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii noastre vor înălța rugăciuni pentru iertarea păcatelor și dumnezeiasca fericire a sufletului nobil al Părintelui nostru Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu și pentru veșnicia sa odihnă în Împărăția lui Dumnezeu, alături de aleșii Săi.

Dumnezeu să îl odihnească în pace și pe toți cei îndurerați să îi aline cu mângâierea Duhului Sfânt!

Permanența Consiliului Eparhial

pentru conformitate:
Biroul de presă al Arhiepiscopiei

Comunicat de presă. Funeralii

Biroul de presă al Arhiepiscopiei Clujului anunță, marți, 1 februarie 2011, că înmormântarea Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu, în cripta ierarhilor de sub altarul Catedralei Mitropolitane, va avea loc, **joi, 3 februarie 2011**, când, de la ora 9⁰⁰, va fi săvârșită, în Catedrală, Sfânta Liturghie arhierescă, urmată, la ora 12⁰⁰ de slujba prohodului, oficiată de un sobor de arhierii, în frunte cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Până joi, inclusiv, în bisericile parohiale și mănăstirești se vor trage clopotele timp de trei minute, la orele 8⁰⁰ și 12⁰⁰. De asemenea, în duminica din data de 6 februarie 2011, preoții din Arhiepiscopia Clujului vor săvârși slujba Parastasului, iar în cuvântul de învățătură vor face o prezentare a vieții și activității Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit **Bartolomeu**.

Pentru a împlini o ultimă dorință a Mitropolitului Bartolomeu și pentru ca desfășurarea slujbei de înmormântare să nu fie cu nimic stânjenită, Permanența Consiliului eparhial a hotărât ca, în Catedrală, să fie permis doar accesul echipei de filmare a postului TVR, care s-a angajat să ofere semnal tv, gratuit și fără siglă, tuturor televiziunilor care vor dori să transmită imagini, în direct sau înregistrat.

Pentru recepția transmisiei de la Cluj se pot folosi următoarele soluții:

- Prin Societatea Națională de Radiocomunicații – Radiocom;
- Recepție program transmis prin satelit având următoarele coordonate: Satelit: SESAT 16 grade Est; Frecvența: 11475 MHz; Polarizare: Verticală; FEC: 3/4; SR: 29950 Ms/sec; Codare BISS: 93582C65F8CB; Serviciu: SRTV Feed (15); Telefon coordonare tehnică recepție (24/7): 021/3058951.

Biroul de presă al Arhiepiscopiei
Pr. Bogdan Ivanov

Comunicat de presă privitor la ziua înmormântării

Biroul de presă al Arhiepiscopiei Clujului anunță că miercuri, 2 februarie 2011, în intervalul orar 16⁰⁰ - 16³⁰, reprezentanții presei audiovizuale pot să viziteze și să ia imagini din cripta ierarhilor de sub altarul Catedralei mitropolitane din Cluj-Napoca, unde va fi înhumat trupul Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu.

Tot în această zi, începând cu orele 18⁰⁰, în Catedrală, va fi oficiată de un sobor de arhierii și preoți Vecernia, urmată de slujba înmormântării călugărilor, rânduială care se săvârșește integral cu o zi înainte de înmormântarea arhierilor. În jurul orei 18⁴⁵, la slujba din Catedrală, va sosi și Patriarhul Daniel, care va aduce un ultim omagiu Mitropolitului Bartolomeu.

Din rațiuni organizatorice, accesul credincioșilor la catafalcul Mitropolitului Bartolomeu va fi posibil până **joi, 3 februarie 2011, orele 7⁰⁰**, după care Catedrala va fi închisă pentru ultimele pregătiri înainte de Liturghia Arhierescă și pentru slujba înmormântării.

Reprezentanții televiziunilor vor putea prelua imagini de la postul TVR, care va avea acces exclusiv în Catedrală, iar reporteri și foto reporterii vor avea ca spațiu rezervat, pe parcursul desfășurării slujbelor, cele două balcoane laterale din naosul Catedralei, unde vor putea avea acces pe baza legitimației de presă.

Biroul de presă al Arhiepiscopiei
Pr. Bogdan Ivanov

Comunicatul de presă al Sinodului Mitropolitan

A reședința Mitropolitană din Cluj-Napoca a avut loc, **vineri, 4 februarie 2011**, ședința de lucru a Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului sub președinția Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Locțiitor de Mitropolit al Clujului.

La această ședință s-a făcut o evaluare a organizării și desfășurării ceremoniilor de înmormântare a vrednicului de pomenire Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu al Clujului, la care au participat 30 de ierarhi, înalți demnitari de stat, reprezentanți ai autorităților locale, civile și militare, reprezentanți ai cultelor din România, personalități din lumea academică, preoți, călugări și peste 10.000 de credincioși.

Părintele Patriarh, împreună cu ierarhii din Mitropolie și-a exprimat mulțumirea și recunoștința față de toți reprezentanții autorităților care s-au implicat admirabil în organizarea și desfășurarea funeraliilor.

Pentru păstrarea unei perioade demne și liniștite de doliu, Sinodul Mitropolitan face un apel către ierarhi, clerici, credincioși și reprezentanți ai massmedia să nu se lanseze în formularea de scenarii privind succesiunea la scaunul de Mitropolit și Arhiepiscop al Clujului, nici să dea crezare unor zvonuri alarmiste privind desființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Între cele două Mitropolii din Transilvania trebuie să existe o atmosferă de pace, comuniune și cooperare în probleme de interes comun și nu confruntare și concurență, dăunătoare Bisericii, care trebuie să cultive un climat de pace și stabilitate.

La această ședință sinodală s-a hotărât ca, la solicitarea Episcopiei Sălajului, fiecare Eparhie să sprijine, după posibilități, financiar sau cu materiale, construcția noului Centru eparhial din Zalău.

Pentru o reflectare completă a vieții religioase la nivelul întregii Mitropolii a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, eparhiile componente, își vor intensifica, pe viitor, cooperarea cu Centrul de presă *Basilica* al Patriarhiei Române. Colaborarea cu Patriarhia Română va include și implementarea în Eparhiile Mitropoliei Clujului a programelor catehice-sociale „Hristos împărtășit copiilor” și „Alege școala”.

Biroul de presă al Arhiepiscopiei
Pr. Bogdan Ivanov

448.785 lei adunați în urma campaniei de promovare a Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj

Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului a desfășurat în perioada octombrie 2010 - ianuarie 2011 o campanie de promovare și strângere de fonduri pentru continuarea lucrărilor la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, începute în toamna anului 2009.

În acest sens, Mitropolitul Bartolomeu a adresat, la începutul lunii noiembrie 2010, clerului și credincioșilor din Eparhie, un *APEL PASTORAL* pentru sprijinirea lucrărilor la acest proiect medico-social extrem de important pentru viața bolnavilor oncologici și a familiilor acestora.

Evenimentele majore care au marcat această campanie au fost conferința cu tema „Conștiința medicală” susținută de actorul Dan Puric și Spectacolul de binefacere, dedicat celor care s-au implicat activ în promovarea și strângerea de fonduri. Pe toată perioada campaniei s-au implicat pe lângă ierarhi, preoți, credincioși și donatori și 28 de artiști plastici români din țară și străinătate, care au donat, în scop caritabil, câte un tablou, pentru care cei doritori au donat suma de 1000 euro, în beneficiul Centrului „Sfântul Nectarie”.

Astfel, suma totală colectată de la credincioși și donatori este de **448.785 lei**, din care **226.280 lei**, au fost adunați în urma apelului Mitropolitului Bartolomeu, iar **222.505 lei** din donații și sponsorizări.

În numele celor care vor beneficia de serviciile acestui proiect, Arhiepiscopia Clujului le mulțumește protopopilor, preoților și credincioșilor, pentru generozitatea lor, având încredințarea că o binefacere se poate revărsa oricând asupra binefăcătorului, chiar și aici pe pământ.

Biroul de presă al Arhiepiscopiei
Pr. Bogdan Ivanov

Metanie Părintelui Mitropolit

Luminându-ne cu nădejdea trecerilor celor line, învățăm de la fiecare zi taina omului. Cântările și rânduilele slujbelor liturgice vestesc bucuria discretă a îngerilor. Avem nevoie de un răgaz pentru a-i asculta, pentru a-i auzi...

Ziua omului se încheie cu o frângere. Fiul Omului S-a frânt la Cina cea de Taină în chipul pâinii euharistice, S-a coborât în mormânt cu Trupul, în iad cu sufletul, a urcat în rai cu tâlharul, pentru ca întinericul vieții acesteia să aibă lumină.

Psalmii vecerniei vestesc durere, deznădejde, chemări de litanie dar și nădejdea luminii...În seara sinagogilor se aprindea sfeșnicul cu șapte brațe, menora; erau lumini pentru zilele Creației și pentru Ziua Domnului. Psalmii sunt expresia unei forme de cultură ancestrală: o cântare imnografică având rădăcini adânci în mireasma de tămâie și jertfa de slavă a Celui ales al Domnului. Din această sevă se ridică mlădița lui Iesei, iar zorii zilei Îl anunță în jertfa utreniei:

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace, între oameni bunavoire” (Luca 2,14).

Iarna cu înghețul aduce acordurile sobre ale așteptării, împletindu-se cu vestirea ivirilor primelor raze ce vor crește spre primăvară. Alb și negru sunt brațele copacilor pe albul pământului, rugi. Dacă sămânța nu moare, ea nu va da roadă, ne amintește cuvântul epistolar (I Cor. 15,16).

Scrisul, cuvântul s-a adâncit în întinericul reavăn de humus bun al țării. Se odihnește în pacea iernii. Primăvara aduce lacrimile luminii, ploile liniștite, pentru ca bătrânul pământ să respire limpezimea zorilor. E tăcere de genune, dar sub hlamida albă, sămânța lucrează.

„Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez.(Ioan 5,17).

Moartea nu e tânguire morbidă. E speranță.

„Veniți de luați Lumină...”

Fiecare priveghere de sâmbătă seara e o chemare la trecerea lină spre Ziua Domnului.

...“Lumină lină lini luminii...” ne însuflă ca o chemare de goarnă îngerească poetul Ioan Alexandru.

„Hristos a Înviat, bucuria mea!” ne întâmpină Sfântul Serafim de Sarov în fiecare zi.

O zi în veșnicie este înveșnicirea Cuvântului jertfit pe sfântul altar.

O liturghie după Liturghie cheamă versul poetului...

Veniți să ascultăm sfințele Liturghii!

Veniți să ne bucurăm de cuvântul poetului!

Veniți să fim pământul cel bun pentru semințele Duhului celui Sfânt!

Ascultăm, ascultăm, ascultăm...

Sfânt, sfânt, sfânt Domnul Savaot, ne adună biblic imnul Trisaghion.

...„adevărat că Hristos a Înviat...!”

Mihaela Pușcaș

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: editura_renasterea@yahoo.com

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
Preafericitul Părinte DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe
Române și locțiitor de
Mitropolit al Clujului, Albei,
Crișanei și Maramureșului
Vicepreședinți:
PS Episcop vicar Irineu
Bistrițeanul,
PS Episcop vicar Vasile
Someșanul
Membri:
Consilier cultural Pr. dr.
Ștefan Iloaie,
Pr. Prof. dr. Ioan Chirilă,
Pr. Bogdan Ivanov,
Pr. Cristian Sonea,
Lect. dr. Radu Preda.

Redactor-Șef:

Nicoleta Pălimaru
Tehnoredactor: Delia-Maria Kerekes
COLABORATORI PERMANENȚI:
Pr. Ioan Bizău, Elena Chirceș,
Doina Curticăpeanu, Arhim. Andrei
Coroian, Florin-Cătălin Ghiț,
Pr. Prof. Dr. Ioan Ică, Pr. Grigore
Dinu Moș, Cezar Login, Aurel Sasu,
Pr. Cătălin Pălimaru, Paul M. Popovici,
Nicolae Turcan, Paul Siladi,
Protos. Simeon Pintea
ADMINISTRAȚIA ȘI DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes
CUI (CF) 4547095
IBAN: RO79RNCB0106026604400017
BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Semnătura de aur a spicului

Pr. Dumitru Ichim

In fiecare ființă umană există undeva, în partea de răsărit a sufletului, ceva ca o prisacă, un loc de taină, o poiană ascunsă în care în momentele cele mai grele din viață te retragi pentru a te reculege. Numai de pe acolo te poți „culege din nou”. Uneori te poți „culege” destul ca să porți merge mai departe, alteori rămâi să-ți cauți cioburi din „inima zdrobită” pe sub rugii de mure sau așchiile unui apus împărțiat printre hribării înveninate. Înseamnă că nu ai ajuns încă la locul adevărat al „culegerii”.

Am încercat de multe ori să-i definesc locul sau timpul și toate încercările cugutului meu s-au oprit ca la o poartă de lemn precum cele povestite cu dalta prin Maramureș. Rațiunea m-ar duce la un geografic al memoriei, dar locul acela e izvodit numai de inimă, de aceea niciodată nu i-am putut opri hiperbioticul nici cu penița, nici cu penelul. Nu este nici moarte, nici viață, ci numai o nostalgie după ceva care ți se pare că a fost, o hălăduire orfeică pe tărâmul lui Thanatos.

Pe drumul acela am luat-o razna de la verbul bătătorit de turmele verbelor cu clopot pentru că mă prinse un dor de moarte după el. Am dezlegat cărarea de lângă troița lui „a fost odată...” și hai la drum!

Nu știu de ce întotdeauna când se vorbește de om se folosește prezentul. E un nonsens. Omul „a fost” sau omul „va fi”, tocmai pentru faptul că omul „nu este”. Numai El s-a

recomandat: „Eu sunt Cel ce sunt”, dar pe om l-a creat după chipul lui Alfa (cel care a fost) și după asemănarea lui Omega (cel care va fi). Despre Adam se spune că „a fost odată” și din coasta lui a fost creată „niciodată” și de aceea adevărata poveste a omului începe cu „a fost odată ca niciodată”.

...și am întrebat pe păstorul de la piciorul plaiului cine „a fost” cel care pentru care clopotul de la schitul de sus atinge

lucefărul numai într-o parte de parcă funia ar fi fost trasă de un brad rănit la picior. Ciobanul se uită la mine ca și cum aș fi fost nemernic prin ținuturile acelea și-și începu povestea despre un prinț al munților și al „glăviilor” ciobănești și cum a fost la nașterea lui. După ce a venit pe lume copilul, ușa s-a deschis și un înger desculț a intrat tiptil în casă și s-a așezat cuminte pe o laiță. Era îngerul păzitor al copilului. În mână avea o creangă de lucefăr abia înflorită și când părinții au întors capul spre neobișnuitul oaspete, acesta puse degetul la gură și le făcu

semn să asculte la fereastră. Pe prispă, de pe culme, coborâseră ursitoarele și abia se auzeau pentru că, deși martie, iarna părea că se răzbină din toate vifornițele ei. Zice una: „Purces-am tot pământul și-am rătăcit tot ceriu/ dar n-am în straița sorții nimic pentru Valeriu.” A doua încalte, deși abia se auzea din cauza viforului, și mai și, ghicindu-i timpul, vadul: „Va fi sărac în lume ca n' vârf de munte bradul/ ce stă'n pridvorul lunii cu fulgerul sub scară,/ mereu flămând de ceruri, iar pita lui - amară.” Tatăl copilului se uita la înger, cu mâna dreaptă acoperindu-și gura de spaimă, dar acesta dădea din cap afirmativ, în semn de consolare, în vreme ce altă ursitoare continuă: „Nu va avea palate, nici aur, nici

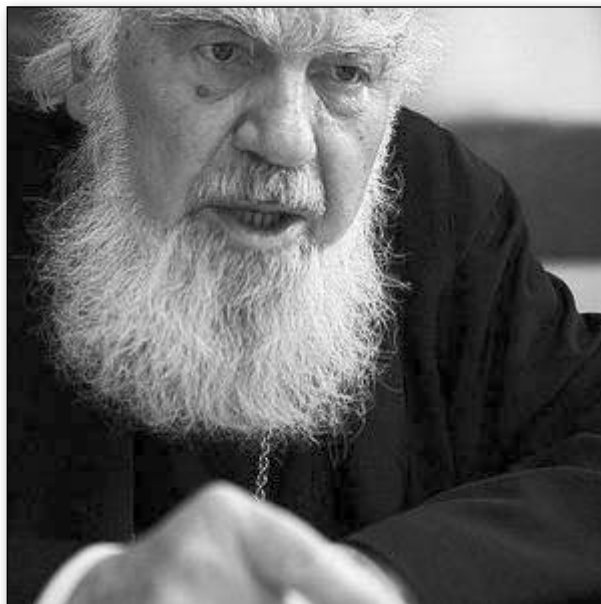
moșie/ nici ceasul de puieste norocu-n răgălie/ și nici odihna bălții, nici țarini, heleșteie,/ tot singur ca un vultur genunea'n dor să-și beie.”

Ce vor mai fi spus nu se știe pentru că vifornița de afară smulgea copacii și uierând, cert e că îngerul cu bastonul în mâna stângă se ridică de pe lavița de lângă cuptor și binecuvântându-l cu dreapta continuă și el, puțin mai altfel:

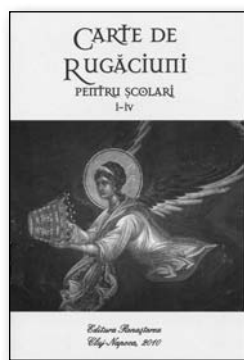
„Sărac te naști ca neamu-ți ce'n sfinte cărți ți-l caut./Nu plânge ce ursirea pe plaiul tău înhribă/ că neamul îți vei strânge la Cina din colibă./ Ca semn de cărți izvorul altarelor pădurii / te-o învăța să murmuri genunile Scripturii./ Sub spicul slovei tale crescut ca din vioară/ Cuvântul va fi Mire și nunta-I va fi țară./Din stih să-ți odrăslească și dorul și bobocul/amirosind ca nardul când întâlnește focul./ să fie precum nuca, amar numai la coajă,/ tot ce atingi doar farmec și grâu nuntind sub mlajă./ Cu ce îți las în leagăn vei toarce veac în clipă.”

Si îngerul își smulse o pană din aripă.”

... m'am despărțit de păstor și cu frică urcam spre prisaca lui „a fost odată ca niciodată.” Aceasta a fost povestea omului, prietenului și poetului până la puntea întreită de aleluia. Până aici a fost umbra de la pana de înger. Mai mult decât aceasta nici un slujitor al cuvântului nu poate râvni mai mult. Dar pomenirea veșnică adusă neamului dintru ale neamului, nu sunt numai cărțile lui, ci Cartea Împărăției. Orice ierarh înaintea semnăturii desenează semnul unei cruci. Părintele Anania, chiar ca slujitor al Cuvântului, va rămâne original prin heraldica spicului de grâu ca o semnătură de aur în „reavântul pământ” românesc.

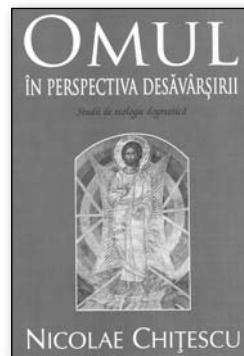
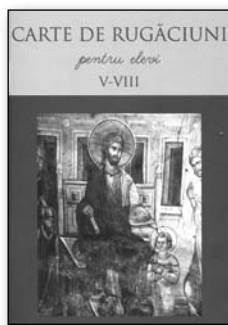

Editura Renașterea oferte:

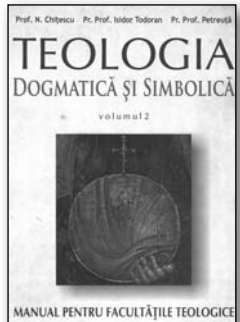
CARTE DE RUGĂCIUNI
PENTRU ȘCOLARI I-IV
ed. a V-a, 32 pag.,
format 74x104 mm,
Preț 1,5 LEI.

CARTE DE RUGĂCIUNI
PENTRU ȘCOLARI V-VIII
ed. a V-a, 64 pag.,
format 106x164 mm,
Preț 2 LEI.

OMUL ÎN PERSPECTIVA DESĂVĂȘIRII
Studii de teologie dogmatică
Prof. dr. Nicolae Chițescu
249 pag., format 145x205 mm,
Preț 22 LEI.

TEOLOGIA DOGMATICĂ
ȘI SIMBOLICĂ, vol. II
(manual pentru Facultățile Teologice)
Prof. N. Chițescu,
Pr. prof. I. Petreută, Pr. prof.
Isidor Todoran,
ed. a III-a, 308 pag.,
format 170x240 mm,
Preț 30 LEI.

RADIO RENĂȘTEREA

CLUJ – 91 MHz / FM

BISTRIȚA – 102 MHz / FM

Ora	LUNI	MARȚI	MIERCURI	JOI	VINERI	SĂMBĂȚĂ	DUMINICĂ	
06.00	Rugăciunile dimineții							
06.30	Ceasurile dimineții 08.00 Evanghelie și Liturghie (în direct din Catedrala Mitropolitană)					Ceasurile dimineții 08.00 Evanghelie și Liturghie		
10.05	Sfinții Părinți, contemporanii noștri							
10.35	Cântări bisericești							
11.00	Evanghelie și Liturghie (r)	Din Viață și din Dub (r)	Ca toți să fie una (r)	Cerul pe pământ (r)	Dialoguri (r)	Liturghie și icoană (r)	10.00 Sfânta Liturghie (în direct din Catedrala Mitropolitană)	
11.30	Cântări bisericești					Păhărelul cu nectar		
12.05	Experiențe pastorale (r)	Etică și societate (r)	În umbra Legii (r)	În lumina Taborului (r)	Dogmele dreptei credințe (r)	Atelier biblic (r)		
12.35	Cântări bisericești							
13.00	Radiojurnal							
13.10	Clasica							
14.00	Post Meridian Magazin					Medicina azi (r)	Tainele operei	
						Paraclisul Maicii Domnului	Catehism (r)	
						Apa cea vie a Ortodoxiei	Cuvântul Vieții	
17.00	Radiojurnal							
17.15	Cuvântul Vieții							
17.30	Dăruind vei dobândi	Pururi tânăr	A doua șansă	Universitaria	Medicina azi	Byzantion	Retrospectiva religioasă	
18.00	Pavecernița Mare (în direct din Catedrala Mitropolitană)			Seară duhovnicească Pavecernița Mare (în direct din Catedrala Mitropolitană)	Pavecernița Mare (în direct din Catedrala Mitropolitană)	Priveghere (în direct din Catedrala Mitropolitană)	Vecernia (în direct din Catedrala Mitropolitană)	
19.00	Cântări bisericești							
19.30	Păhărelul cu nectar							
20.05	Din Viață și din Duh	Ca toți să fie una	Cerul pe pământ	Dialoguri	Liturghie și icoană			
20.35	Muzică sacră							
21.00	Etică și societate	În umbra Legii	În lumina Taborului	Dogmele dreptei credințe	Atelier biblic	Catehism	Experiențe pastorale	
21.30	Apa cea vie a Ortodoxiei							
22.00	Radiojurnal							
22.10	Sfinții Părinți, contemporanii noștri (r)					Acatistul zilei		
22.40	Rugăciunile de seară							
23.00	Liniștea nopții							
RADIOJURNAL: L-D 07.00 13.00 17.00 22.00 ȘTIRI: L-V 10.00 12.00 14.00 15.00 16.00 20.00 S 08.00 09.00 10.00								

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

În memoriam

Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu Anania

„Îngropați morții ca pe semințe”
(D. Turcea)

Iu am făcut parte din cercul apropiat al Înaltului Bartolomeu și au fost puține momentele când am putut dialoga personal cu Înalt Prea Sfinția Sa. Cu atât mai mult, fiecare amintire are un loc aparte în memoria și inima mea. Sunt lucruri care nu pot fi povestite, ci rămân taina bucuriei sufletului meu. Întotdeauna am avut ceva de învățat, de meditat, chiar și atunci când atitudinea lui intransigentă îngheța sângele în vene, multora.

Mi-a fost groază de acest moment când, iată, vorbim de Înalt Prea Sfinția Sa la trecut. Și iată, vorbim!..

Moartea lui pe cei mai mulți ne-a întristat, pe alții însă poate i-a bucurat.

Studentă fiind, cu credință în Dumnezeu, dar departe de Biserică, am fost cucerită treptat de cuvântul puternic al predicilor sale. Da, nu-mi plăceau Liturghiile, pentru că nu le înțelegeam, ci mai mult Vecerniile. Cele mai plictisitoare părți dintr-o Liturghie le consideram a fi pomenirile citite cu voce tare și predica, care fie era, în general vorbind, impregnată de un discurs moralist, de o teologie searbădă, fie era prea personalistă, plată sau cu idei frumoase, dar lipsită de spontaneitate, de vitalitatea născută dintr-o convingere lăuntrică puternică. Astfel, predicile despre Dumnezeu le resimțeam mai degrabă ca pe niște bibelourilor așezate într-o vitrină, bune doar la privit, nedepășind o estetică a ideii sau pragul retoric spre încântarea urechilor, inima rămânând neatinsă, impenetrabilă.

IPS Bartolomeu și Părintele Ciprian Negreanu

Cu Înaltul Bartolomeu, am descoperit posibilitatea deschiderii altor orizonturi sufletești și spirituale. Tot ce spunea purta marca unei experiențe personale, iar acestea făceau cuvântul lui viu, cu putere și adecvat vremurilor. Nu predica falsuri sau pură cunoaștere teoretică. De aceea, predicile sale au avut priză, de la femeia gârbovă la intelectualul cu morgă. În ultimii ani, când a slujit din ce în ce mai rar, catedrala clujeană n-a mai fost la fel...

Am nădejde că va da Dumnezeu un nou ierarh care să umple acest gol. Pentru că ne-a spus să sperăm, să nu încetăm să sperăm...

Mi-aduc aminte de neîndoita sa credință când l-a chemat pe părintele meu (Ciprian Negreanu) la dânsul să-i propună postul de preot misionar al studenților. Mai târziu, la numire sau după aceea, i-a spus: „Părinte, eu am încredințare de la Dumnezeu că el mi te-a trimis pentru că m-am rugat foarte mult la Dumnezeu să mă lumineze pe cine să pun preot la studenți, căci întotdeauna eu mă rog insistent lui Dumnezeu când trebuie să aleg și Dumnezeu îmi răspunde. Îmi dă un semn. Și după o vreme, într-o seară când mă gândeam că încă nu mi-a dat Dumnezeu acest semn și mă frământam în sinea mea, te-am zărit în curtea Arhiepiscopiei, m-am uitat la tine și mi-am dat seama că erai semnul venit de Sus. Deci, să știi că nu eu te-am ales, ci Dumnezeu, eu doar m-am rugat Lui și El mi te-a ales. Fii cu luare aminte!” Așa a și fost, soțul meu era întâmplător în curtea arhiepiscopală, Înaltul l-a văzut și l-a chemat la el: „Hei, Ciprian, ce faci? Ia, vino puțin!...Uite ce m-am gândit(...) Ce zici, vii?”

Știu că perioada îndelungă de suferință l-a pregătit temeinic de moarte, că a plecat pregătit „Dincolo” unde, atâția oameni frumoși, vechi camarazi, părinții, fratele mai mare, sora lui dragă Milica, sfinții iubiți, Domnul nostru Iisus Hristos îl așteptau...

Am regretul că toată experiența agoniei bolii a rămas o taină pe care a dus-o cu el și nu ne-a mai împărtășit-o, n-a mai așternut-o harismatic pe hârtie, căci da, ne-ar fi fost și aceasta extrem de folositoare.

În ceasurile dinaintea sfârșitului său, am aflat că s-a despărțit frumos de cei care au trecut pe la patul lui de suferință. Cu ochii foarte vii și minte lucidă, fără să poată însă vorbi după atâta suferință fizică ce l-a măcinat gradat, i-a strâns de mână îndelung... în semn de rămas bun.

De fapt, trupul scăzut, golit de suflet și așezat în sicriu, era el însuși un mormânt gol al sufletului... Înaltul nu mai era acolo ci pe alt tărâm, ca fiu al Învierii.

Momentele noastre petrecute lângă catafalca au fost de tihnă, de mare liniște sufletească. O stare de „bine” și de mângâiere. Inițial suspectam că e o pace autoindusă sau, de autosugestie, însă mi-au confirmat și alții că au trăit această stare. Frigul de-afară, ne-a făcut să ne simțim solidari cu mulțimea din fața Catedralei care l-a îndurat ore în șir pentru ca să cinstească ultimele momente până când pământul revân dorit, a învelit trupul inert al „Bătrânului ostaș”.

În timp ce se cântau Fericirile la slujba înmormântării, porumbelii cu penele zburlite de frig care până atunci stăteau aproape neclintii pe bordurile zidurilor sau pe acoperiș, părelnic impasibili, au început să zboare peste mulțimea de oameni și pe deasupra Catedralei. Asta mi-a adus aminte de momentul pe care Înaltul Bartolomeu l-a trăit la înmormântarea poetului mistic Daniel Turcea de a cărui rânduială el însuși s-a îngrijit. Era la Cernica, primăvara, cu puțină lume prezentă. Când a venit momentul în care sicriul lui Daniel Turcea să fie așezat în groapă, stoluri de lișițe, rațe sălbatice și păsări de toate felurile care până atunci stătuseră liniștite pe apa lacului sau pe ramuri, s-au ridicat și au zburat razant deasupra gropii, încât aproape au fost nevoiți să se aplece pentru a nu fi loviți de stolurile de păsări. Înaltul mărturisea că a fost impresionat de zborul acelor păsări deasupra gropii care îngheța un sicriu în acel moment, ca un semn că poetul a fost un om al lui Dumnezeu.

Da. Despre Înaltul Bartolomeu Anania s-au spus și vor mai fi atâtea de spus. Probabil rele, posibil bune. După inima și cugetul fiecăruia...

✎ Corina Negreanu

Articol preluat de pe www.corinanegreanu.blogspot.com

Pierdut identitate. Caut Valori

In căutare de valori este omul mereu. Cu precădere setea și aflarea de modele este mult mai caracteristică tinereții. Ca un pivot în jurul căruia apar mlădițe este modelul adevărat pentru tânărul prea mult îndurerat de o realitate distorsionată și mutilată de anumite criterii sau alegeri greșite.

Un asemenea foc arzător la flacăra căruia s-au încălzit nenumărate suflete juvenile și nicidecum nu s-au ars, dar au renăscut din cenușa căutării și a rătăcirii, a fost Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu Anania. A fost un vuiet de înțelepciune și o trâmbiță a chemării la seva și valorile vieții. La vârsta sufletului afalt într-o continuă primăvară și a revărsărilor de lavă tinerească, ÎPS Bartolomeu a fost el însuși un propulsor al neamului românesc, un gigant al ambiției tinerești datătoare de încredere că orice este posibil dacă în spatele dorinței există un scop nobil, o trăire frumoasă, o luptă pentru idealuri, o încrâncenare de a rezista și de a cuceri pentru a ieși biruitor la limanul dreptății, dar mai presus de toate credința autentică și trăită în Dumnezeu.

Nu este în puterile noastre să vorbim despre ÎPS Bartolomeu despre rolul pe care l-a avut ca și ierarh, ca și predicator, ca și arhiepiscop și orânduitor, păstor..., părinte duhovnicesc

care a readus la viață atâtea suflete rănite. Valoarea nobilului ierarh va putea fi descoperită și absorbită în timp, lucrarea Sfinției Sale fiind cu neputință de prins în categorii, cantități sau volume. Unii au știut să o aprecieze din timpul vieții pământești a celui care a fost scut pentru Ortodoxie, alții o degustă abia acum, iar pentru mulți Înaltul (așa cum le e drag să îl numească, la fel cum le era drag să fie numiți *Iubiții mei*, *Dragii mei...*) a reprezentat omul care a marcat linia de start al unui altfel de început, a fost reperul unei vieți zdruncinate din temelie.

IPS Bartolomeu, fotografie preluată de pe site-ul Evenimentul Zilei

La sfârșit de secol XX, în tumultul schimbărilor, a renașterii valorilor creștine și a aducerii lor pe făgașul românesc în albia lor firească, fără constrângeri și fără urme de roșu al unui regim ucigaș, dar și la începutul mileniului trei, Înaltul Bartolomeu a fost un tânăr pereptu. La 20, 30...70, 80, 90 de ani era mereu de o voiciume capabilă să răstoarne munții... S-a interesat de soarta tinerilor la fel de mult atunci când era student la Cluj, fiind numit *monahul*, dar și în timpul revenirii Sale în inima Ardealului în calitate de arhiepiscop, când prefera să i se spună *bătrânul oștean*. Mesajul luptătorului la tinerețe, dar și la bătrânețe neîncărungată, neostoită a sufletului, ci mai degrabă a bătrâneții înțelepte a rămas același, ancorat în îndemnul de a lupta pentru adevăr, libertate și valori ortodoxe. Își dorea ca tinerii să poată găsi cărarea spre Împărăție, ca pe drum să se dămirească de veridicitatea vieții întru Hristos. Venea nu cu sacul de cuvinte moralizatoare sau cu biciul slovelor ucigașoare de suflete, ci cu exemple simple, firești, dar cu puterea trăirii celor spuse tocmai pentru că erau schițe din viața Sfinției Sale, era înțelepciunea și experiența unei vieți trecute prin chinuri și torturi, dezamăgiri și trădări, peregrinări și reveniri, responsabilități și suferințe asumate. Nimic nu suna a gol sau a prefăcătorie. Fiecare sunet rostit, fiecare sfat adresat, toate predicile erau cutremurătoare, adevărate, sensibile, datătoare de nădejde și curaj.

Pierdut identitate. Găsit valori

In firesc debordant. O responsabilitate asumată la maximum și o dedicație până la jertfă pentru aproapele. O mână arhierască cu multă putere care a fost de un tinerețesc incurabil în toate. Dacă în Cluj domină un puternic și vădit suflu al tinereții, atunci aceasta este și meritul Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu, iar cei care l-au cunoscut și i-au fost aproape fie doar prin participarea și ascultarea predicilor Sale dădora pline de sfaturi mângâietoare, confirmă prezența revigoratoare a mereu povătuitorului ierarh din inima Ardealului care s-a dedicat pentru credință, neam, valori până la trecerea Sfinției Sale spre Împărăția Cerului.

✎ Tatiana Onilov

IPS Bartolomeu în memoria tinerilor Mărturii despre rolul Înaltului Bartolomeu în viața tinerilor

In vremea primei Sfinte Liturghii la care am asistat în Cluj-Napoca, unul din lucrurile care mi-a atras atenția a fost o schimbare în Ectenia Mare. Până atunci, rugăciunile făcute pentru mai-marii Bisericii se derulau fluent în mintea mea, căci era pomenit Înalt Preasfințitul Iustinian, nume atât de familiar mie încă din copilărie.

Înalt Preasfințitul Bartolomeu... încetul cu încetul, am aflat despre Sfinția Sa multe lucruri, precum: „Vorbește atât de frumos...!”, „Atât de mulți tineri s-au întors la Dumnezeu după ce l-au ascultat!”, ceea ce m-a făcut să îmi doresc și eu să îi ascult vorbele.

Nu am putut să mă opresc doar la „Sensul vieții” sau la „Chemarea lui Dumnezeu”. Acea voce sigură, vibrândă de credință, m-a invitat la a mai asculta alte și alte înregistrări; azi și mâine, mâine și poimâine...

Fraze concentrate și pline de sens. Măreția simplității. Tâlcuiri înțelepte. Cuvinte vii, adresate cu atâtă dragoste și înțelepciune, atât de direct, dar totuși atât de blând; chemare smerită la acea credință tare, în duh și adevăr. Acestea mi le inspiră Înalt Preasfinția Sa, Bartolomeu Anania.

✎ *Iulia Mureșan*

ÎPS Bartolomeu mi-a marcat adolescența și mi-a dat reperele de care aveam nevoie la momentul potrivit, repere de care fiecare adolescent are nevoie la un moment dat.

E greu să surprind în câteva cuvinte ce a însemnat pentru mine ÎPS Bartolomeu, cu atât mai e greu e să descriu bucuria pe care o aveam atunci când îl ascultam în Catedrala Mitropolitană. Fiecare cuvânt, fiecare gest îl trăiam intens și asta datorită simplității mesajului transmis. Parcă și acum îi aud glasul atât de cald și atât de clar în ciuda vârstei înaintate.

Toate predicile Sfinției Sale au fost ca și o amprentă pentru mine, amprentă pe care și acum o simt din plin.

Dumnezeu să-l odihnească și să-i răsplătească toate lucrurile minunate pe care le-a lăsat în urma Sfinției Sale!

✎ *Oana Ciolpan*

Ideii de lectură

ANANIA, Valeriu, Poeme, Iași, Polirom, 2010

A în vers în vers, din cuvând în cuvând și din înțeles în înțeles, poezia lui Valeriu Anania e imprevizibilă. Sincer și la modul cel mai direct. Te surprinde și te trezește chiar și în cele mai ademenitoare clipe de odihnă a ochilor, de-a dreptul fizic, atunci când crezi că de data aceasta lectura, adică să tot citești poezii, pagini și pagini, te adoarme. Greu de spus. Nu numai că trece de la ritmi și măsuri clasice la vers liber și ritm lăsat la voia cititorului, ci trece și dintr-un câmp semantic și afectiv într-altul, de la duritate la veselie, de la pace la revoltă, de la neașteptat la jovialitate, de la prozaic la introspecție și retorism, trecere care se întâmplă fie sub același titlu, fie de la un titlu la altul. Apoi, fără a te scoate de sub influența profilului teologic al omului Valeriu Anania, *Poemele* îți pun în brațe libertate totală: poezia poate fi, pe rând sau în același timp, introspecție sentimentală, respirație mistico-sofianică, lirism duhovnicesc, eufonie spirituală, spovedanie ori pur și simplu bijuterii de stil, metafore suficiente prin ele însele. Mai mult, fie că este vorba despre un topos laic sau religios, versurile sunt când exerciții literare, când atingeri de condei geniale, în funcție de cititor. În „Confessio”, de exemplu, poetul rezolvă un exercițiu literar și versifică repede o stare interioară. Este vorba despre simplitatea omului care a greșit și care se spovedește lui Dumnezeu ca Tatălui său, încercând, și nu ca și când ar fi pentru prima dată, curajul celui care crede mai presus decât orice în iubirea și milostivirea lui Dumnezeu. Încrederea, chiar dacă a omului care a greșit, devine îndrăzneală: ea nu mai este smerită ca la început („Doamne, tinde-Ți patrafirul/ peste fața mea de lut”), ci renunță la a mai fi mândră („Să-Ți vorbesc, m-aud vecinii”) și devine lucrătoare, luându-L pe Dumnezeu, din inițiativă proprie, drept complice și ajutor, prieten, până la urmă, în creație de cânt și cuvânt („Acuiați pe-o vatră nouă/ vom purcede spre nou cânt;/ eu, o mână de pământ,/ Tu, lumină-n strop de rouă,/ migăli-vom cartea-n două:/ Tu, vreo trei, eu, un cuvânt.”). Mai mult, îndrăzneala, deși la voia Sa, ajunge până la obținerea celui mai de preț dar, și anume Sf. Euharistie („Și-n minunea vrerii Tale/ Te-oi sorbi dintr-un pahar”). Însă, în „Marele viscol”, de exemplu, după un discurs liric aproape neuitat, un vers frapează. Vorbind despre o iarnă, cea mai neagră dintre toate, deși „toate iernile sunt albe”, un soi de melancolie din cauza ninsorii care a astupat apropierea dintre oameni și aproape nimic altceva senzațional, poate doar câteva întrebări retorice care și-au pierdut din forță tocmai pentru că sunt atât de deschise, autorul exclamă, aproape ca pe-o apoftegma: „De necrezut/ C-atâta alb poate să nască atâta-ntunerice”. Cu un surplus de aplecare sufletească, te poți gândi la atâta alb al chipului dumnezeiesc din noi pe care, în vasul său de lut, omul, l-a putut acoperi cu atâta întunerice: păcatul, ne iubirea etc.

Până la urmă, *Poemele*, cel puțin prin jocul tematic, oricâtă libertate ți-ar oferi, îți cer verticalitatea unei lecturi responsabile, iar în lipsa acesteia, te responsabilizează, te ajută, stău de vorbă cu tine, îți explică. Îți arată cum „Lumina se copsese ca vinul în ciorchine” („Facerea”), lăsându-te pe tine apoi să te raportezi la Dumnezeu, Lumina, Trupul și Sângele. Îți spun cu sinceritate că „Aș începe astfel:/ Poemul meu e-o toamnă cu aripi călătoare...” („Poemul meu”), și din unghiul identificării metaforice a existenței umane cu poezia, proiectezi nu de departe perisabilitatea umană. Te învață că omul se vrea viu, vesel și creștin, altfel ar demonta întreg eșafodajul vieții: „Tristețea nu-mi stă bine/ decât pe dinăuntru” („Într-un târziu”). Și nu e ușor când se vorbește despre condiția ta umană. Lectura te dezmoștește și în final vrei să iei atitudine.

✎ *Gabriela Bulgaru*

De-a valul

Nici eu nu știu
de-s călător sau locului mă-nvolbur.
Doar țărnițele par a-mi spune
și vântul câteodată
că-s altceva decât durată
și altceva decât pustiu.

O pasăre și-ncearcă subsuoara
pe unda mea
și fuge
și mă cere.
Eu parcă m-aș întrece pentru ea,
mă tulbur și mă strig și-mi dau târcol
și călărind pe propria-mi putere
adâncul mi-l împung și mi-l răscol
și mi-l răzbum în arcuri de lumină.
Dar pasărea n-o mai ajung.

Un fulg s-a rătăcit și mi se-anină
pe fulger mic de curcubeu.

Așa începe, zilnic, jocul meu.

(Valeriu Anania, *Poeme*, Iași, Polirom, 2010)

Adresare a ÎPS Bartolomeu către tineri

IPS Bartolomeu slujind și păstorind turma dubovnicească

Dragii mei tineri, Voi sunteți în floarea vârstei! Trăiți-vă tinerețea! E a voastră și trebuie s-o trăiți înainte de a fi prea târziu, dar în limitele decenței și ale buneii cuviințe. Nu vă imaginați cât este de plăcut să-ți trăiești tinerețea fără ca mai târziu să-ți fie rușine sau să-ți pară rău de faptele pe care le-ai făcut. Dragii mei, păstrați-vă sănătatea sufletului așa cum țiineți, cel puțin, la sănătatea trupului vostru. Învățați-vă înainte de toate să aveți spirit de discernământ – a deosebi între bine și rău, între sănătos și nesănătos, între folositor și nefolositor. Este începutul înțelepciunii voastre de tineri. Este în firea lucrurilor ca un tânăr să fie curios. Fiți curioși, cât se poate de curioși în știința voastră, în setea voastră de carte, în setea voastră de educație, fiecare unde-l trage inima. Dar nu lăsați curiozitatea să umble acolo unde este priimedie. Oricât ai fi de curios nu-ți vei pune mâna într-un cuib de vipere. La vârsta fragedă vă pândesc anumite priimedii: lipsa de discernământ, curiozitatea nesăbuită, viciile care se infiltrează încetul cu încetul.

Dragii mei, vine o vreme când începi să bagi de seamă că ai mers prea departe și că trebuie să te oprești. Dar vreau să vă spun acum un singur lucru. Din ce în ce mai mult apar semnale că tinerii încep să devină toxicomani, să fie consumatori de droguri. Țineți minte de la mine: din orice deprindere rea și din orice viciu există cale de întoarcere. De la consumul de droguri nu există cale de întoarcere. Opriți-vă curiozitatea la pragul acestui mare pericol al vieții noastre sociale.

Este un îndemn pe care ni-l cer vremurile de astăzi în care în special tineretul este chemat la superficialitate, la frivolitate, la viața ușoară, la viața lipsită de preocupări stabile și serioase. Se vorbește de un tineret debusolat, care nu are

niciun fel de ideal, care nu poate să-și facă un plan. Ei bine, scuturați-vă, iubiiții mei tineri și tinere! Scuturați-vă de această superficialitate, de această comoditate a vieții și pătrundeți în ființa voastră lăuntrică. Vă va prinde bine și acum, vă va prinde bine cu seamă mai târziu, atunci când vă vor veni bătrânețele și veți simți că vă este sfârșitul aproape, și veți privi în urmă, și veți constata că Dumnezeu v-a făcut viața cât pasul de-o palmă și că nu ați lăsat sau nu ați realizat mare lucru în urma voastră. Dar dacă vă veți cunoaște ființa întregă, în adâncul ei, atunci vă veți putea clădi o viață adevărată, puternică, solidă, rodnică. Și atunci, către sfârșitul vieții vă veți putea apropia împăcați, nu de neant, ci de Împărăția lui Dumnezeu, cu gândul că v-ați împlinit misiunea și v-ați trăit cu adevărat viața care trebuia trăită și care este una singură. Să vă pregătiți pentru primirea Împărăției lui Dumnezeu, care este printre noi prin Biserica lui Hristos, și pe care o așteptăm în viața veacului ce va să fie. Amin.

Cuvânt al Mitropolitului Bartolomeu Anania preluat de pe <http://www.ortodoxiatinerilor.ro/fapte-bune/conferine/16629-indemn-catre-tineri-e28093-i-p-s-bartolomeu-anania.html>

Cuvânt de mângâiere al Înaltului Bartolomeu

Demnitatea arhierului – IPS Bartolomeu, fotografie preluată de pe site-ul <http://orthphoto.net/>

ragii mei, de-a lungul vieții mele am avut o singură rugăciune.

Viața mea a fost, cel puțin în primele trei sferturi, foarte zbcuimată și nu o dată, nu de două ori, nu de trei ori, m-am simțit în imediata vecinătate a morții, datorită suferințelor și primejdiilor prin care am trecut. Nu am chemat niciodată moartea, dar nici nu m-am temut de ea. Am avut o singură rugăciune către Dumnezeu: „Doamne, dacă Tu crezi că mai poți face ceva cu mine și dacă Tu crezi că eu mai sunt de trebuință pentru Biserica mea, pentru

neamul meu și pentru semenii mei, atunci Tu ai să mă salvezi, ai să mă lași în viață și nu mă vei lăsa să fiu ucis, nici de foame, nici de sete, nici de frig, nici de schingiuri, nici de gloanțele oamenilor și nici de dinții lupilor. Dacă vei socoti că n-o să mai fiu bun de nimic și nu-Ți mai trebuieșc Ție, o să mă chemi la Tine și voi vedea ce vei face cu mine. Dar dacă Tu socotești că voi mai fi de folos, mă vei lăsa în viață, pentru că eu știu că religia creștină este eminentemente pragmatică”.

Pomul se cunoaște după roade și omul după fapte. Nu este un merit să trăiești mult, cel mult dacă ai ambiția să te înscrii cumva în seria recordurilor. Important este să trăiești cu folos, iar pentru aceasta trebuie să ai și o educație de la părinți, pe care eu am avut-o. De aceea, în ziua mea de naștere, mă rog întâi cu rugăciunea intimă de dimineață pentru părinții mei care mi-au dat viață, dar nu numai viață, că aceasta încă n-ar fi mare lucru, dar pentru că mi-au dat o educație. De la tatăl meu, care era un om plin de înțelepciune, am învățat ca niciodată să nu iau nimic în tragic, iar de la mama mea, care era un tezaur de folclor, am învățat credința în Dumnezeu, teama și iubirea față de El, respectul față de propria mea demnitate, munca și respectul față de demnitatea altora. Mama mea ne spunea nouă, copiilor, cu precădere un proverb pe care-l moștenise și ea de la înaintașii ei: Decât să întind în unt și să mă uit în pământ, mai bine să întind în sare și să mă uit la soare. Dacă m-ar întreba cineva „Ce-ai învățat de la mama dumitale?”, i-aș răspunde: asta am învățat - să mă uit la soare. Și dacă Dumnezeu va hărăzi această lumină și dincolo de mormânt, voi fi într-adevăr fericit”.

Material preluat de pe www.corinanegreanu.blogspot.com

Redactor: Tatiana Onilov

Țhipa: Andrei Mitrică, Ana-Maria Neag, Gabriela Bulgaru, Dana Filaropol, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dâga.

Adresa ASCOR:

Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com